LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 75 (519), Dec. 1, 1951
Publisher: Vilis Janums, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany; Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Printer: Weilheimer Druckerei G. m. b. H., (13b) Weilheim, Obb., Germany.
Published once weekly. Circulation 7500 Sponsor — International Refugee Organization. — Membership: Association of the Free Press.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 75 (519)
Sestdien, 1951. g. 1. decembrī
Iznāk reizi nedēļā sestdienās
Izdevējs: Latviešu centrālā komiteja Vācijā.
Galv. redaktors: Maksis Čuitis.
Apgāds un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb. Regierungslager, Germany
Anglijas redakcijas vadītājs: V. Skultāns, 3, Prospect Place, Child's Hill, London N. W. 2, England, tālr. HAMpstead 9270.
Austrālijas redakcijas vadītājs: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia

Prasa apspiesto tautu brīvības cīņas atbalstīšanu

Antikomūnistisko nāciju bloka (ABN) centrālkomiteja nosūtījusi UN kopsapulcei Parīzē memorandu, kurā prasa radīt visu brīvību mīlošo tautu kopēju fronti abpus dzelzs priekškaram, lai aizstāvētu nacionālo neatkarību, brīvību, reliģiju un kultūru pret boļševistisko barbarismu. Tālāk prasīta rietumu pasaules cieša sadarbība ar apspiesto tautu pretestības kustību, kā arī to brīvības cīņas atbalstīšana. Par priekšnoteikumu ilgstoša miera radīšanai pasaulē jāuzskata PSRS sadalīšana tur dzīvojošo tautu neatkarīgās nacionālās valstīs un jebkura veida tautu cietuma noraidīšana. Tāpat prasīta Čechoslovakijas un Jugoslavijas sadalīšana nacionālās valstīs, katras tur dzīvojošās tautības etniskajās robežās. Tālāk memorands prasa demokratisko valstu diplomātisko sakaru pārtraukšanu ar PSRS un tās satelītiem, komūnistisko piekto kolonnu apkarošanu brīvajā pasaulē, apspiesto tautu pretestības kustības pārstāvju oficiālu atzīšanu, kā arī atzīt pretboļševistiskās partizānu armijas par regulāru militāro karaspēku Hāgas konvencijas nozīmē.

Memorandu parakstījuši ukraiņu, baltkrievu, gruzīņu, kazaku, turkmeņu, slovaku, čechu, kroātu, ungāru un lietuviešu pārstāvji.

TRĪS ANTAGONISMI UN KOPSAPULCĒ

MŪSU PARĪZES KORESPONDENTA SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI

Diendienā sekojot UN pilnsapulces debatēm, jānāk pie bēdīga secinājuma, ka valstis un tautas šķir trejāds antagonisms: mazās un lielās, komūnistiskās un demokratiskās, baltās un krāsainās tautas. Interesanta bija Dānijas ārlietu ministra runa, kurā izskanēja bailes. Un proti: Višinskis bija aicinājis atzīt līdzdalību Atlantika paktā par nesavienojamu ar piederību pie UN. Bet, lūk, agresīvā Dānija piedalās šai paktā. Protams — Krievija jūtas Dānijas apdraudēta, tāpat kā savā laikā tā jutās Baltijas republiku apdraudēta. Bet pareizi teica Urugvajas pārstāvis: mazās tautas, kopā ņemtas, aptver simtiem miljonu cilvēku; tās var apvienoties un vajadzības gadījumā nostāsies pret lielvalstīm. Mazās tautas gan nevar sākt karu, bet tomēr spiestas nest lielo izraisītā kaṛa ciešanas. Visu mazo tautu delegātu vēlēšanās ir — miers un brīvība.

Šo mazo tautu un valstu nobīdīšanu pie malas lieliski prot izmantot Maskava, gūstot panākumus gan ne UN plašajā forumā, bet „lielo" konferencēs.

Otrs antagonisms — starp austrumu un rietumu demokratijām — pastāv jau kopš 1917. g. 7. novembra, un par spīti visiem rietumnieku pūliņiem atrast kādu modus vivendi, tas, šķiet, vairs neizdosies. Maskavas un visu tās satelītu runas vīrs Višinskis atļaujas ļoti agresīvu un nicinošu toni pret visu nekomūnistisko pasauli, un pārsteidz fakts, ka viņam aplaudē laba tiesa delegātu arī no vairāk vai mazāk demokratiski pārvaldītām valstīm. Kas tie tādi? Un te mēs nonākam pie trešās antitēzes: baltās un krāsainās tautas. Tai ziņā pamācītājas bija Pakistanas, Ēgiptes, Liberijas un Jēmenes delegātu runas. Pakistanas ārlietu ministrs gan bija spiests pateikties Anglijai par tās cēlo žestu, kas deva brīvību viņa valstij un Indijai, tomēr ļoti asi uzstājās pret baltās rases dominācijas un ekspluatācijas tieksmēm. Nosodot balto administrātoru aroganci koloniālos apgabalos, viņš minēja, ka no Afrikas UN esot pārstāvētas tikai 4 valstis. To pašu domu, sakarā ar pēdējā laika notikumiem, vēl krasāk izcēla Ēgiptes ārlietu ministrs. Tuvie austrumi esot kļuvuši aizvien eksplozīvāki. Koloniālās varas nerēķinoties ar UN chartu. Pēdējā paredzot vienādas tiesības lielām un mazām valstīm, bet praksē notiekot citādi. Īstenībā mums esot divi kaŗi — Korejas un Ēgiptes. Angļi Ēgiptē esot pielaiduši mežonības, un Ečesonam neesot ko uztraukties par notikumiem Ungārijā. Angļu agresija Ēgiptē nozīmējot draudus starptautiskai drošībai. Attiecībā uz Sudānu viņš prasot plebescītu, atvelkot kā Ēgiptes, tā Anglijas kaṛaspēku.

Liekas, ka arabu valstis, kā arī Irana un Pakistana, kas pieder muhamedāņu pasaulei un kur uzliesmojis spēcīgs nacionālisms, vajadzības gadījumā nekautrēsies pieņemt Pad. savienības atbalstu, kaut vai uz laiku.

Ka krievi ir labāki taktiķi par anglo-sakšiem, to kādā sēdē pierādīja procesuāls jautājums pirms Višinska otrreizējās uzstāšanās. Kad Višinskis jau taisījās sākt savu runu, Austrālijas ārlietu ministrs ņēma vārdu pie darba kārtības, lūgdams kopsapulces prezidentu noskaidrot, vai Višinskis teiksot ko jaunu. Višinskis to veikli uzķēra, ar lielu baudu nospēlēdams dziļi apvainotu demokratu, kam „austrālietis" gribot liegt vārdu utt. Šis „nepārspējamais" debatieris ner jau kuro reizi centās pierādīt, ka Atlantika pakta valstis gatavojoties ielenkt Pad. savienību, ceļot un iekārtojot bazes gar visām Pad. savienības robežām. Pretēji šai rietumvalstu rīcībai, Pad. savienība esot ar mieru likt galdā konkrētus papildpriekšlikumus atbruņošanās jautājumā. Iepazīstoties ar šiem priekšlikumiem, pirmajā brīdī varētu likties, ka Pad. savienība beidzot tiešām piekrīt starptautiskai atbruņošanās kontrolei. Bet papētījot tos uzmanīgāk, kļūst skaidrs, ka mainīta tikai forma, bet saturs palicis tas pats.

Un ko gan arī nozīmētu starptautiskā kontrole Drošības padomes ietvaros, ja Pad. savienībai tur pieder veto tiesības, ar kurām tā spēj paralizēt jebkuru efektīvu kontroli.

Šumana runa, kas sekoja Višinska replikai, nevarēja būt atbilde Višinska izvirzītiem jautājumiem, jo tā bija jānolasa jau iepriekš sacerētā veidā. Šī runa gan bija franču diplomātijas meistardarbs — ļoti mērena, delikāta un eleganta, bet drusku rezignēta, atgādinot aicinājumu, kura panākumiem netic pats runātājs.

Višinskis vēlāk žurnālistiem izteicās, ka Šumans būtu prātīgāk darījis, nodarbojoties ar viņa priekšlikumiem, nevis aicinot uz „tukšu pļāpāšanu". Daži gan vēl cer uz kādiem panākumiem komisiju darbā...

Parīzē, novembrī.

Erve

Aizsardzībai vai agresijai

DZELZS TRIJSTŪRIS UN ŽUKOVA PLĀNI MULSINA RIETUMVALSTIS

Kad, kaṛam beidzoties, maršals Žukovs Berlīnē saskandināja glāzes par godu kopējai uzvarai ar savu amerikas kollēgu ģenerāli Eizenhaueru, viņš valsirdīgi deklarēja: „Hitlera bēdīgais liktenis rāda, ka neviena valsts nevar ar bruņotu varu ilgstoši uzkundzēties citām." Žukovs gribēja paklausīt Eizenhauera ielūgumam un apciemot ASV, bet tūlīt pēc tam viņu no Vācijas atsauca, pārceļot uz Odesu. Toreiz amerikāņu kontrolētais Frankfurtes raidītājs ziņoja, ka Žukovs par pretvalstisku darbību notiesāts ar 15 gadiem cietumā. Eizenhauers velti pūlējās izdibināt sava „vecā drauga" likteni.

Uz rietumiem pārbēgušais padomju ziņu dienesta kapt. Mirkins apgalvoja, ka 1948. g. augustā pārvedis maršalu uz Kotlasas izraidīto nometni. Zīmīgs bija arī fakts, ka 1950. g. Žukovs vairs nefigurēja kandidātu sarakstā Vissavienības augstākās padomes vēlēšanās. Pēkšņi šī gada rudenī Zviedrijas, Dienvidamerikas valstu un Francijas militārie atašeji saņēma ielūgumu ierasties Rjanskā, dienvidos no Tulas. Tur viņi savām acīm redzēja ne tikai šķietami pazudušo „padomju uzvaras simbolu" — tā Žukovu kādreiz bija apzīmējis Staļins, — bet dažu dienu laikā iepazinās arī ar viņa starplaikā veikto darbu.

Neapšaubāmi labākais padomju stratēģis Žukovs vada jaundibināto centrālo armiju grupu, kas sakoncentrēta ap ts. dzelzs trijstūri. Tā pēc rietumvalstu militāro lietpratēju domām ievērojami stiprinātas sarkanarmijas triecienspējas varbūtēja uzbrukuma gadījumā rietumiem. Rietumvalstu armijas uzbrukuma gadījumā savukārt tikai ar ļoti lieliem upuriem spētu ielauzties padomju kaṛa rūpniecības centrālajā organismā, kas gan sniedzas 5000 km garumā no Ļeņingradas līdz Transbaikala galvaspilsētai Čitai, bet ir tikai 400—500 km plata. Šī centrālā josla kaṛa gadījumā noteikti klūtu par galveno mērķi kā rietumvalstu stratēģiskajiem bumbvežiem, tā gaisa un jūras desantiem (no Melnās jūras puses).

Balstoties uz Mažino līnijas un Atlantika vaļņa piemēriem, Žukovs 1950. gadā pārliecināja politbiroju atmest līdzšinējo stratēģiju — karaspēka koncentrējumus vienmērīgi izdalīt pa valsts resp. tās ietekmes sfairas robežapgabaliem, bet visu vērību pievērst kaṛa rūpniecības joslas aizstāvēšanai, reizē izveidojot to par spēcīgu bazi varbūtējam uzbrukumam.

(Turpinājums 8. lpp.)

1952. g. izceļos 115.000 eiropiešu, bet maz DP

STARPTAUTISKĀ KONFERENCE BRISELĒ APSPRIEŽ AMERIKĀŅU PLĀNUS

Briselē pirmdien sākās ASV ierosinātā starptautiskā konference izceļošanas resp. iecelošanas jautājumiem, piedaloties 23 ieinteresētām rietumu valstīm, to skaitā arī Rietumvācijai. Konferences galvenais uzdevums ir dibināt jaunu organizāciju izceļotāju atbalstīšanai, kas daļēji pārņemtu arī IRO uzdevumus, kad tā šī gada beigās savu darbību izbeigs. Kā konferenci atklājot uzsvēra Beļģijas ārējās tirdzniecības ministrs Meriss, līdzšinējie mēģinājumi atrisināt liekā darba spēka jautājumu dažādās Eiropas zemēs ar divpusīgiem nolīgumiem izrādījušies nepietiekami. Tādēļ tagad jāmēģina šo problēmu atrisināt starptautiskā mērogā, paverot lielākam skaitam ceļu uz aizjūras zemēm, kur iedzīvotāju un darba spēka trūkums.

Pamatu konferences darbam veido ASV plāns par 115.000 eiropiešu izvietošanu, kam pēc IRO aprindu vērtējumiem būtu nepieciešami 34 milj. dolaru. No tiem ASV domā dot 10 milj. 1952. g. izvietojamo skaitā ir 55.000 vāciešu (ieskaitot 25.000 tautas vāciešu), 35.000 itaļu, 15.000 austriešu, 6000 holandiešu, kā arī 4000 grieķu un portugaļu. No tiem 40.000 nodomājusi uzņemt Kanada, 25.000 Austrālija un ASV, 23.000 Dienvidamerika un 2000 Jaunzēlande. Visgrūtāk atrisināmais šķiet kuģu jautājums izceļotāju transportam. To domā nokārtot, pārņemot pašlaik IRO rīcībā esošo 12 kuģu floti, jo IRO pati 1952. gadā nodomājusi aiztransportēt vairs tikai 12.000 atlikušo DP, kas jau saņēmuši atļauju ieceļot.

Kā ASV gatavojas Korejas kaṛa beigu svinībām

Pēc UP ziņu aģentūras informācijas, kas savākta ASV lielākajās pilsētās, baznīcas jau sen izplānojušas speciālus dievkalpojumus un sarīkojumus, tikko būs parakstīts miers Korejā un noteikumi būs amerikāņiem labvēlīgi. Čikagas baznīcu federācijas prezidents uzaicinājis šādā gadījumā sarīkot mājas dievkalpojumus, kā arī visu dienu atvērt dievlūdzējiem visas baznīcas. Detroitas baznīcas gatavo īpašus dievkalpojumus nākošajā svētdienā pēc kaṛa beigām Korejā. Līdzīgas ziņas saņemtas par citām pilsētām.

Tai pašā laikā arī amerikāņu policija rēķinās ar sevišķi plašām svinībām kara beigu gadījumā un šim nolūkam jau īpaši sagatavojas, lai spētu nodrošināt kārtību paredzamajā svinību mutulī. Piemēram, Čikagas policija jau sastādījusi īpašu vienību ar pāri par 400 policijas ierēdņiem un virsniekiem, kam nekavējoties jāstājas pie īpašajiem pienākumiem, tikko čikagieši būs saņēmuši palikamo ziņu un sāksies vispārēja svinēšana. Visumā gan drošības iestādes nesagaida, ka Korejas kara beigas amerikāņi varētu atzīmēt ar tikpat spēcīgu svinību vilni, kā tas bija pēc uzvaras Japānā un pēdējā pasaules kaṛa beigām.

Reveranss Maskavai

VILIS LESIŅŠ

Nesen iepazīstinājām mūsu lasītājus ar bij. ASV ārlietu ministrijas padomnieka Austrumeiropas jautājumos Džordža Kenana apcerējumu Amerika un Krievijas nākotne (skat. mūsu laikraksta 58.—60. nr.). Ja šajā apcerējumā atradām vairākus revidējamus uzskatus, tad tas ir saprotams un piedodams, jo autors ir cita kontinenta un mentālitātes cilvēks, kam Pad. savienība un tās verdzībā nonākušās tautas visumā pasvešas. Turklāt Kenans arī tikai apskata, bet nepūlas atrisināt Pad. savienības radītās problēmas, pamezdams atklātu lielāko tiesu būtiski svarīgo jautājumu.

Jau citādi tas ir ar kādu Francijas un trīs krievu zinātniekiem, kas atsaukušies uz Vācijā iznākošā internacionālā mēnešraksta Der Monat aptauju par Kenana apcerējumu. Tie savos rakstos (minētā mēnešraksta oktobra numurā) iet jau daudz tālāk, nonākdami pie visai dīvainiem vērtējumiem, secinājumiem un ieteikumiem, kas nav vairs saprotami, ne attaisnojami, bet gan rada izbrīnu un sašutumu.

Lūk, — Parīzes filozofijas profesors un Figaro ievadnieks Raimonds Ārons starp citu raksta, ka „ieturot vispārēja kaṛa novēršanas politiku, rietumiem nav ne līdzekļu, ne pamata ieņemt kādu noteiktu nostāju Pad. Krievijas tautību problēmā. Tiem jāatbalsta Pad. savienības nekrievu tautu autonomijas centieni un Austrumeiropas zemju brīvības dziņa, neizsakoties ne par, ne pret krievu lielvalsts sadalīšanu eventuālās 1939. g. robežās."

Šis citāts liek domāt, ka autors nekā nezina vai arī negrib zināt par karu Korejā vai Indoķīnā, par Atlantika, Vidusjūras un Klusā okeana paktu, nedz arī par UN, kas nupat Parīzē sanākusi savā kopsapulcē. Kā šī pasaules foruma, tā arī rietumu valstu archīvos taču ir tik daudz memorandu un ziņojumu par Maskavas apspiesto tautu postu, vajāšanām un iznīcināšanu, ka, uz šī „pamata" pakāpies, prof. Ārons vairs nevarētu noliegt, ka pret cilvēku dzīvības apdraudošu ugunsgrēku nevar būt citas nostājas, kā vien ar spēcīgām dzēšanas šļūtenēm rokās. Citāda komūnisma liesmās degošo upuru „atbalstīšana" atgādina Nerona laiku cirka publiku, kas ar dzīvu interesi noraudzījās, kā lauvas arēnā saplosa kristīgos. Bet ir jau „Neroni" un viņu „izrāžu" apjūsmotāji arī mūsu dienās.

Prof. Ārona „filozofisko" pieeju Pad. savienības terrorizēto tautu ciešanām un bojā ejai izskaidro nākošā rindkopa, kur viņš konstatē, ka pašreizējā Krievija bez lielkrieviem un tiem radniecīgajiem baltkrieviem un ukraiņiem aptver arī citas dažādu ļoti atšķirīgu kultūras pakāpju tautas, kam ar valdošo nav nekā kopīga un kas „drīzāk pielīdzināmas Eiropas valstu koloniju tautām nekā šo valstu mazākumtautībām, tikai ar to starpību, ka krievu koloniālvalsti no mātes zemes nešķir okeani, bet tās veido teritoriāli vienotu kontinentālvaru".

Še nevilus nāk prātā krievu pagaidu valdības galvas A. Kerenska klasiskā atbilde latviešu pārstāvjiem 1917. g., kad tie lūdza savai tautai patstāvību: „Tad jau patstāvību var prasīt arī čuvaši!" Prof. Ārons to tikai paplašinājis, pielīdzinot latviešus uc. Maskavas uzurpētās kultūras tautas Jaungvinejas, Ugunszemes vai līdzīgu necivilizēto zemju dabas bērnu ciltīm.

Toties autors šķiet ļoti noraizējies par Staļina imperijas neaizskaramību un viengabalainību: „Jo tikko Maskavas kundzība piedzīvos kaut niecīgāko satricinājumu, centrifugālie spēki Krievijas iekšienē draud iegūt virsroku; un jo ilgāk un smagāk šie spēki apspiesti, jo stiprāki tie izrādīsies pēc revolūcijas. Bet vai ukraiņu separātisms savos pamatos nebūtu kaut kas tikpat mākslīgs, kā kādas valsts provinces rusificēšana?" Citiem vārdiem — prof. Ārons neredz atšķirības starp patstāvīgu dzīvi brīvā valstī un nožēlojamu nīkšanu krievu varmāku jūgā. Še atliek tikai Parīzes filozofam personīgi izbaudīt Staļina „rusifikācijas" īso kursu. Dažu mēnešu laikā viņš būtu izdziedināts...

(Turpinājums 2. lpp.)

Vēl 120.000 vācu gūstekņu Pad. savienībā

PAGĀJUŠĀ KAṚĀ KRITUŠI 2.640.100 VĀCU KAṚAVĪRI

Bijušā vācu karaspēka informācijas pārvalde, kas kopā ar vācu Sarkano krustu un citām organizācijām arī pēc kaṛa beigām turpināja ziņu vākšanu par vācu kaṛavīru likteni, nule Berlīnē publicējusi kopsavilkumu ar jaunākajiem datiem. Pēc tiem Pad. savienībā joprojām atrodas 120.000 vācu kaṛa gūstekņu, kaut arī padomju valdība jau 1950. g. bija paziņojusi, ka visi, izņemot 13.500 par kaṛa noziegumiem notiesāto, jau atlaisti. Pēc ziņām par pēdējā kaṛā kritušajiem vācu kaṛavīriem, kas vāktas no kaṛa sākuma 1939. g. līdz š. g. novembra vidum, krituši 2.640.100 vācu kaṛaspēka piederīgo.

Pēc vācu Sarkanā krusta datiem pag. kaṛā pazudušo vāciešu kopskaits sasniedz 4,5 milj., to skaitā 1,48 milj. kaṛavīru. Uz Pad. savienību deportēto skaitu vērtē līdz 1,5 milj.

Šinī numurā lasiet:

- LIELĀKĀS POLITISKĀS NOZIEDZĪBAS — norvēģu prese par baltiešu traģēdiju . . . . 2. lpp.
- MONGOĻU INVĀZIJA EIROPĀ — Maskava aizvieto baltos ar dzeltenajiem . . . . 4. lpp.
- KUR LATVIEŠU GLĀBIŅŠ? — Jaunas vēstis no Latvijas . . . . 4. lpp.
- SPĀŅU-DIENVIDAMERIKĀŅU MĀKSLAS SKATE MADRIDĒ — Speciālziņojums no Spānijas . . . . 6. lpp.

Vīnes šnicele — no valzivs

PADOMJU SPOKU MEDĪBAS UN VALDĪBAS NEDIENAS AUSTRIJĀ

Mūsu līdzstrādnieka speciālraksts Latvijai

Mūsu laikos spoku gan jau vairs neesot. Taču „visjaunāko" laiku neseji — komūnisti spokus prot uzburt, pie tam škietami briesmīgus. Šoreiz tos priekšniecības uzdevumā bija „atklājis" modrais Pravdas korespondents Vīnē. Viņš ziņoja uz Maskavu sensācionālā ietērpā, ka ASV ierīkojot Austrijā atbalsta punktus un būvējot kazarmas Zīcenheimā pie Zalcburgas — Eiropas armijas dienvidu spārnam. Eizenhauers prasot no Austrijas valdības „lielgabalu barību" — nākamās armijas kodolam paredzēti 8000 žandarmu. Vēl lielākas briesmas draudot no straujā buru līdmašīnu skaita pieauguma (šī „bīstamā gaisa armada" faktiski ir Austrijas meteoroloģisko staciju pārziņā).

Sākums šiem padomju „kara spokiem" bija gluži nevainīgs. Kādā kārtējā sēdē Vīnē 4 lielvalstu augstie komisāri apsprieda jautājumu — atļaut vai neatļaut austriešu vidusskolniekiem smelties zināšanas vēsturē no kādas nule sarakstītās mācību grāmatas. Rietumvalstu pārstāvji atzina, ka tā ir gluži iekšēja austriešu lieta. Pad. savienības augstais komisārs ģen. Sviridovs toties paziņoja, ka bez attiecīgiem labojumiem šīs grāmatas lietošanu padomju joslā nepielaidīs un noskaities izvilka no krūšu kabatas biezu papīra vīstokli — garu garo memorandu par „neiedomājamo un līdz šim pasaulē nedzirdēto Austrijas militārismu". Memorandā bija škietami „pierādīts", ka austrieši būvējot stratēģiskus dzelzceļus, šosejas, apakšzemes ejas, ceļot bruņošanās vajadzībām fabrikas, ražojot bezgalīgos apmēros ieročus, municiju uc. kara materiālus utt. Plašajā fabriku sarakstā netrūka arī kāds uzņēmums, kam jau agrāk bija pārmesta militārisma veicināšana: fabrika bija ražojusi bikšu pogas, no kurām daļu saņēma amerikāņu karavīri. Padomju memoranda beigās „liesmainā līdzjutības izpausmē" bija attēlotas tās neiespējami smagās nastas, kas sakarā ar šīm škietamajām nelietībām gulstoties uz austriešu strādnieku pleciem.

Britu augstais komisārs nenoliedzami bija dzirdējis savā dzimtenē daudz un dažādus spoku stāstus, bet šādu šedevru dzirdēja pirmo reizi. Viņš Sviridova rakstu nosauca par muļķību mudžekli un uzaicināja viņu pašam angļu joslā pārliecināties par savu apvainojumu aplamību. ASV augstais komisārs Donelijs ielūgumam pievienojās, vienīgi ar noteikumu, ka viņa pārstāvis savukārt drīkstētu apmeklēt bij. vācu armijas apmācību laukumu Dēlersheimā, kur pēc amerikāņu informācijas saskoncentrētas lielākas padomju karaspēka masas. Uz to ģen. Sviridovs nepaskuntināja ne auss. Viņš savu bija padarījis un cits viņu vairs neinteresēja.

Kādā no nākošajām sēdēm Donelijs deklarēja, ka Kremļa galvenais uzbrukums vērsts pret Maršala plāna palīdzību Austrijai, jo bez tās komūnistiem būtu daudz lielākas izredzes nostiprināt savu ietekmi. Tiešī tas uzliek pienākumu sniegt saimniecisku palīdzību Austrijai arī turpmāk. ASV augstais komisārs uzsvēra, ka vissmagākās nastas austriešu strādniekiem uc. iedzīvotājiem uzliek padomju okupācijas vara. Austrijas iedzīvotājiem jāuztur ne tikai 50.000 vīru liels sarkanarmijas kontingents, bet 6 gados Pad. savienība no Austrijas izvedusi preces uc. vērtības par 400 milj. dol. (demontētā rūpniecība, nafta, kuģi, lokomotīves, vagoni). Bez tam 330 USIA rūpniecības un tirdzniecības koncernu ražojot tikai Pad. savienības vajadzībām, nodarot Austrijai zaudējumus vairāku miljardu šiliņu vērtībā. Tas viss kopā vairs neesot pat monopols, bet gan koloniālmonopols. Sviridovs atbildēja, ka Austrija esot ASV kolonija un placdarms uzbrukumam „tautas demokratijām".

Tā nelaimīgie austrieši, kas īstenībā par kaŗu un bruņošanos negrib ne dzirdēt, pāris stundās bija pārvērsti visneganākajos kara tīkotājos, bet viņu zeme par visfantastiskāko cietoksni. „Austrija ir un paliek neapbruņota," pauž vietējo laikrakstu virsraksti, bet viņpus dzelzs priekškara viņi lielāki burti vēstī: „Līdz zobiem apbruņota Austrija apdraud miermīlīgās tautas demokratijas." Nolūks viņiem šiem spoku stāstiem ir skaidrs — aizbildināties ar škietamo Austrijas bruņošanos, miera līgumu ar to neslēgt arī nākotnē. Lai sagādātu „pierādījumu", komūnistiskā „Austrijas miera padome" izdevusi pat īpašu „balto grāmatu par Rietumaustrijas apbruņošanos". Vispār starptautiskais komūnisms Vīnē pēdējā laikā ir visai aktīvs. Vienā laidā notiek dažnedažādas padomju-austriešu draudzības nedēļas, kompartijas konferences, miera padomju sesijas utt. Komūnistiskajās jaunatnes organizācijās savukārt spriežot par darba nometņu nepieciešamību Pad. savienībā un — preventīvkara nepieciešamību pret Rietumeiropu, iekām tā vēl nav pilnīgi apbruņojusies.

Arī citādi Austrijā iet paraibi. Preču cenas pieaug, kaut arī valdība tās gan ar labu, gan ļaunu mēģina spiest uz leju. Valdībai jādzird pārmetumi un draudi no visām aprindām, un atskan pat saucieni pēc tās atkāpšanās. Īpaši kurn par gaļas un kurināmā trūkumu. „Ēdiet valzivis, un būsit veseli," ieteic reklāmas. Vīnes šnicele — no valzivs? — austrietim tas tomēr neparasts. Neapmierinātība jo spilgti izpaudās nesenajās uzņēmumu padomju — Betriebsrat — vēlēšanās, kur visā zemē manāmi pieauga par komūnistu kandidātiem nodoto balsu skaits. Ak, svētā vientiesība! Vēl tomēr Austrijā visiem klājas pārāk labi, lai slēgtu līgumus ar velnu. Bet ļaudis, kā arvien, jau neprot atšķirt labu no ļauna.

Ja šur tur iet pagrūti un, piem., kādā veikalā aptrūkst sīknaudas, tad tas vēl nenozīmē pasaules galu. Valdība arī to gādās. Tikai nākotnē 10 grošu gabaliņš vairs nekalis no cinka — tas izmaksājis 16 grošu, — bet gan no aluminija. Tie tagad būšot tik viegli un plāni, ka, nejauši izripojot no maka, palikšot karājamies gaisā...

Arī par aukstiem vējiem nav ko bēdāt. Atcerēsimies tikai to gādīgo veikalnieku, kas tagad gada tirgos savu preci slavina: „mani zīmuļi lētāki nekā malka." Vai tas neizsaka daudz? Tā tad — šoziem arī Austrijā nesalsim.

Arnolds Plūme

Austrijā, novembrī.

Vācijā steidzīgi vajadzīgs

labs tulkotājs-a — mašīnrakstītājs-a

ar perfektu vācu un vēlams arī angļu valodu, kas spētu patstāvīgi tulkot no latviešu valodas. Pieteikumi ar izglītības un prakses aprakstu iesūtāmi mūsu laikraksta kantorī ar Nr. 543.

Lielākās politiskās noziedzības

ARĪ NORVĒĢU PRESE PIEVĒRŠAS BALTIEŠU TRAĢĒDIJAI

„Šai laikā, kad diplomātisko notu straume no Pad. savienības ir sevišķi liela, būs interesanti un pamācīgi atskatīties, kā viss tas norisinājās Baltijas valstīs pirms 10 gadiem," — raksta neatkarīgais laikraksts Vart Land 3. nov. numurā un dod vārdu kādam bēglim no Rīgas jo sīkam vēsturisko notikumu izklāstam. Laikraksts atzīmē arī politisko bēgļu nesatricināmo ticību, ka viņu zemē atkal reiz valdīs brīvība un taisnība un viņi varēs atgriezties savās mājās.

Cits laikraksts — Vardens Gang 17. nov. numurā, sakarā ar mūsu valsts svētkiem, ievietojis plašu rakstu Baltiešu traģēdija. Pad. savienības militāro bažu ierīkošana apzīmēta kā „ievads mūsu laika lielākām — un diemžēl gandrīz aizmirstām — politiskām noziedzībām". Aprakstītas Pad. savienības notas, Molotova vārdi par citu — sevišķi mazo — valstu neatkarības respektēšanu, „Saeimas" vēlēšanas un deportācijas. 1944.—1949. g. deportēto skaits no Latvijas minēts 300.000, bet no visām trim Baltijas valstīm — 900.000. Autors izsaka nožēlu, ka līdz šim nav izdevies radīt tiešām vienotu pasaules spriedumu par krievu kauna darbu Baltijas valstīs. Baltieši ir aizmirsti. Tas izskaidrojams ar aneksijai izvēlēto laiku. Toreiz Vakareiropas demokratijas bija aizņemtas cīņā uz dzīvību un nāvi ar Hitleru, vēlāk krievi piedalījās karā sabiedroto pusē, un laba saskaņa toreiz bija uzvarai tik nepieciešama, ka neviens neuzdrošinājās to traucēt ar Baltijas jautājuma pacelšanu. Un pēc kara beigām visi stāvēja notikuša fakta priekšā. ASV un vēl dažas citas valstis nav devušas savu oficiālo atzinumu šai iekļaušanai padomju territorijā, bet tā arī ir gandrīz vienīgā reakcija, ko demokratijas izrādījušas par šo baigo tautu slepkavošanu. Ja masu deportācijas turpināsies līdzšinējā tempā, Baltijas tautas drīz būs izslepkavotas. Tādas ir baigās izredzes, ko latvieši pārdomās savu nacionālo svētku dienā, — beidz laikraksts.

*

Norvēģijas latvieši valsts svētkos pulcējās pie mūsu tautietes Nordheimas, kas jau 35 gadus dzīvo Norvēģijā. Svinīgo sanāksmi ievadīja ģenerālkonsuls Vanags, bet svētku runu teica A. Priednieks. Sanāksmes dalībnieki pavadīja vairākas stundas pie latviešu skaņu plašu mūzikas un dziesmām.

A. Pr.

Reveranss Maskavai

(Turpinājums no 1. lpp.)

Minchenes universitātes krievu gara dzīves katedras vadītājs Fedors Stepuns tikpat centīgi aizstāv „lielo, nedalāmo". Gan paredzēdams nākamo Krieviju kā federālu valstu apvienību, viņš tomēr „neatrod par iespējamu ieteikt" mazākumtautību pašnoteikšanās tiesības, ieskaitot izstāšanos no krievu valsts, ne vien saimniecisku, bet arī „principiālu un vispārēju" iemeslu dēl. „Nav tiešām saprotams," raksta Stepuns, „kādēļ attieksmes starp daļu un veselo — ar to es domāju tautisku mazākumu un valsts kopību — jākārto pilnīgi vienpusīgi, balstoties uz daļas gribas izpaudumu un ignorējot veselā gribu. Un pie tam vēl laikā, kas noskaņots par pārnacionālām sintezēm un pret visāda veida nacionālu norobežošanos."

Autors gan tuvāk nepaskaidro, kas ir šīs „pārnacionālās sintezes" un „principiālie un vispārējie iemesli", kuru vārdā viņš ignorē mazo tautu pašnoteikšanās gribu un tiesības. Bet tas arī nav vajadzīgs: ne vien Maskavas apspiestās tautas, bet arī brīvās cilvēces vairums redz un saprot, ka še var būt runa tikai par internacionālo komūnismu un tā konsekvento cīņu visas zemes lodes pakļaušanai un pasaules robotu valsts radīšanai, kur Maskavas polītbirojs ar komūnistu partijas „veselo" ietvertu arī tādas „daļas" un „tautiskus mazākumus" kā amerikāņus, angļus uc. Ārpus tā vienīgās pozitīvās pārnacionālās sintezes vēl varētu būt Kremļa verdzināto tautu kopīgais naids pret saviem apspiedējiem un zaudētās brīvības alka, kā arī — dibinātu bailu diktētā saimnieciskā un militārā konsolidēšanās Atlantika, Vidusjūras un Klusā okeana valstu saimē, kas negrib kļūt par Maskavas „sintezes" upuri. Trešā pārnacionālā sinteze visā pilnībā varēs izpausties tikai, kad brīvā pasaule būs jaunā godā un spēkā cēlusi augstāko cilvēcības likumu: „Ko tu nevēli sev, to nevēli arī citiem!"

Taču vēl vienmēr ir spēki, kas to kavē, un ir, lūk, pat zinātnieki, kam cilvēki šķiet tikpat nenozīmīgi kā rauga baktērijas, un kas ar tautām eksperimentē tikpat aukstasinīgi kā ar pelēm un jūras cūciņām. Tāds ir arī Oksfordas universitātes socioloģijas katedras vadītājs Maksis Belovs. Viņa ieskati ir, ka rietumpasaulei gan ir pienākums pret bēgļiem, kas nākuši no zemēm viņpus dzelzs priekškara, un tiem jādod jaunas dzīves iespējas rietumos, „taču nevajadzētu viņus stiprināt bezizredžu sapņu lološanā par (savu valstu) restaurāciju".

Tādēļ šim sociologam nav iebildumu, ja Staļina imperijas robežas paliktu turpat, kur šodien! Līdz ar to viņš, protams, apšauba Kenana domas, ka Baltijas valstis būtu atjaunojamas, rakstīdams: „Tā, piemēram, viņš (Kenans), runājot par Baltijas valstu atjaunošanu, šķiet neievērojam faktu par plašajām pārvietošanām, kas — kā to gan var pieņemt, — starplaikā notikušas (ļoti maigi teikts!), nedz iespēju, ka arī še sākotnēji šķirtās tautas būtu sajaukušās, kā tas faktiski jau noticis Ukrainā un jaunpavērto Krievijas, Sibirijas un Centrālāzijas apgabalu lielajā tautu kausētavā. Tāpat mēs nezinām, ciktāl kopējās ciešanas varbūt jau saliedējušas dažādās tautības vienā jaunā padomju tautībā." Un cinisma kalngalus sasniedz Belova atziņa nākošajā rindkopā, ka „lielā tautu staigāšana Eiropā pēdējos 10 gados (nemaz nerunājot par veselu grupu decimēšanu no nacionālsociālistu puses) var vienkāršot Eiropas rašu karti tā, ka nākotnē pašnoteikšanās tiesības varbūt tiešām būs reālizējamas. Šim nolūkam katrā ziņā nāksies upurēt dažas „vēsturiskas" robežas. Bet pēc tik daudz ciešanām tas būtu mazākais ļaunums"...

Kā redzams, še nodemonstrēta lieliska Kremļa rīcības izpratne un motīvācija: kad nacionāli īpatās un kultūrāli vērtīgās tautas deportāciju un masu bendēšanas procesā būs iznīcinātas vai „pārkausētas jaunajā padomju tautā" — kam gan vairs robežas un atsevišķas valstis! Tās taču tikai „visa ļaunuma sakne un cēlonis", kā to apliecina arī trešais krievs — Ņujorkā dzīvojošais vēsturnieks Davids Daļins, konstatēdams, ka Hitlera intervencija Krievijā beigusies „vēl daudz sliktāk nekā rietumvalstu intervencija 1918.—1920. gados". Bet ja arī šim krievu vēsturniekam — tāpat kā sarkanajai Maskavai — gauži nepatīk brīvo un patstāvīgo Somijas, Igaunijas Latvijas, Lietuvas un Polijas valstu rašanās rietumu atbalstā pēc cara imperijas sabrukuma, tad pašu šo tautu un arī brīvajā pasaulē valdošie uzskati gan ir gluži pretēji.

Tādēļ tiešām var apbrīnot Der Monat izdevēja — amerikāņu informācijas dienesta Berlīnē — neizmērojamo toleranci, kas pieļauj iepriekš cītēto domu, uzskatu un ideju kultivēšanu. Šādos rakstos paustās domas ir cilvēka cieņas un tautu tiesību zaimošana, kristietības un starptautisko tikumu noniecināšana vai citiem vārdiem — reveranss Maskavai.

Lielbritānijas ziņas

Dievkalpojumi

St. Albans Christ Church, prāv. E. Bergs, Verulam Rd., 9. dec. pl. 17; pēc tam kopas sapulce un vēlēšanas draudzes zālē.

Vidusanglijas draudze, māc. E. Sarkanbārdis, Lesterā, Sv. Trinity draudzes zālē Kristīgās jaunatnes pulciņa vakars 1. dec. pl. 18; mācītāja referāts Garīgā dzīve.

Austrumanglijas draudze, māc. A. Dzenītis, kristīts: Atāls Leonīds Ozols.

Mančesteras draudze, māc. P. Namgauds, Ročdalē, Sv. Lūkas baznīcā adventes dievkalp. ar dievgaldu 2. dec. pl. 15,15.

Skotijas draudze, māc. J. Sapiets, Mauchlinas nometnē, 9. dec. (laiku izziņos vēlāk).

Māc. R. Slokenberga dievkalpojumi: Londonā, draudzes mājas zālē, 2. dec. pl. 11,30. — Bedfordā, St. Peters Street, Moravian baznīcā, 9. dec. pl. 16. — Kristīta: Nora Tobiss, Oksfordā. — Salaulāti: Elmārs Siksna un Dzidra Vīksne, Londonā.

Katoļu dievkalpojumi, prāv. J. Savickis, Koventrijā, St. Osburg R. kat. baznīcā, Hill Street, sv. Misa, 2. dec. pl. 12,15. — Bradfordā, St. Cuthberts R. kat. baznīcā, Wilmer Road, sv. Misa, 9. dec. pl. 12.

Baptistu dievkalpojums, māc. T. Kauliņš, Līdsā, Blenheim, baptistu draudzes telpās, Woodhouse Lane svētbrīdis 1. dec. pl. 18; pēc tam filma Ap. Pāvils ar evaņģ. Eiropā.

Citi sarīkojumi

Anglijas latviešu meistarsacīkstes galda tenisā, Koventrijā, Trinity Hall telpās, Ford Street, 8. un 9. dec.; sacīkšu sākums 8. dec. pl. 13; pēc tam saviesīgs vakars.

DVF Bradfordas nod. teātra izrāde Church House North Parade, Bradfordā, 8. dec. pl. 17; DVF Silsenes nod. iestudējumā uzvedīs Blaumaņa Pēc pirmā mītiņa; pēc tam deja.

DVF Lesteras nod. drāmatiskās kopas izrāde Kooperātīvu zālē, Belgrave Gate, 2. dec. pl. 16; uzvedīs E. Zālītes Svešas asinis; pēc izrādes saviesīgs vakars.

Sporta kopas Vidzeme gada pastāvēšanas svētkos otrreizējā Vidzemes kausa izcīņa basketbolā, Ročdalē, Lea Hall, Smith Street, 1. dec. pl. 9,30; piedalās Trimda, Vidzeme, Ekebija, Vilnius, Venta un Kovas; pēc tam pl. 19 deja Pioneer Hall telpās, Lord Street.

Insulas veco ļaužu mītnē jau 320 latviešu

Insulas veco ļaužu mītnē, Berchtesgadenā patlaban jau 320 latviešu, un paredzams, ka viņu saime vēl pieaugs līdz 350. Vairojoties latviešu iemītnieku skaitam, nodibināta latviešu komiteja. Tās priekšsēdis A. Ozoliņš, priekšsēža vietnieks R. Balodis, kas pārzina arī sociālo nozari, sekretārs J. Zankēvics, kasieris-mantzinis R. Grīnbergs un sabiedriski-kultūrālās daļas vadītājs P. Vasulis. Revīzijas komisijā priekšsēdis J. Vītols, sekretārs V. Bērziņš un loceklis L. Kalniņš.

Jaunievēlētā komiteja ar gandarījumu konstatē, ka Insulas veco ļaužu mītnes latviešu iemītniekus ar ziedojumiem atcerējušies gan Vācijas, gan aizjūras zemju tautieši. Šai sakarā komiteja izsaka vissirsnīgāko pateicību archibīskapam prof. Dr. theol. T. Grīnbergam, pianistei M. Rozenbergai, operdziedonim B. Piekalnītim, inž. A. Bungam, dzejniecei Veltai Tomai, prāv. A. Mitulim, sūtnim M. Valteram, Austrai Sanderei, LCK pārstāvim Bavārijas apgabalā A. Avotiņam, Neiulmas nometnes likvidācijas komisijai un māc. A. Abakukam. Še minēto personu ziedojumi liecina, ka Insulas vecie ļaudis nav aizmirsti. Kaut arī vecums un nespēks tiem atņēmis izceļošanas iespējas un piespiedis tos palikt Vācijā, veco ļaužu mītnē, savā ticībā Latvijai šie vecie tēvi un mātes palikuši nesalauzti un gaida tēvzemes augšāmcelšanās rītu, kas tiem ļautu atkal skatīt dzimtenes āres.

Personas un organizācijas, kas vēlētos uzņemt sakarus ar Insulas latviešiem un atcerēties tos Ziemsvētkos, kā arī turpmāk, lūgtas rakstīt Insulas latviešu komitejai uz priekšsēdētāja A. Ozoliņa vai sekretāra J. Zankēvica vārda: (13b) Berchtesgaden, Strub, Altersheim Insula, Germany.

Neredzīgie aicināti reģistrēties savā kopā

Memingenas nometnē dzīvojošo latviešu neredzīgo sanāksmē, kurā piedalījās arī Latvijas sarkanā krusta valdes loceklis A. Šilde, pārrunāja neredzīgo kopas darbību. Līdzšinējais kopas pārstāvis J. Bankovičs atteicās no saviem pienākumiem, kurus līdz vēlēšanām pārņēma O. Dāvis. Neredzīgos, kas vēl nebūtu reģistrēti Latviešu neredzīgo kopā viņu turpmākai aprūpei, lūdz pieteikties: O. Dāvis, (13b) Memmingerberg, Regierungslager, Bl. 13.

Jaunākais lietuviešu trimdas dzīvē

Lietuviešu centrālā komiteja Vācijā kopš kāda laika izdod informācijas biļetenu vācu valodā, kas domāts vācu iedzīvotāju informēšanai. Šādu biļetenu turpmāk paredzēts izdot visām trim Baltijas tautām kopīgi. Līdzšinējā biļetena mērķus un uzdevumus raksturo tikko iznākušā 5. numura saturs. Garākā rakstā apskatītas lietuviešu bēgļu un lietuviešu tautas attieksmes ar vāciešiem, cenšoties objektīvi izskaidrot pagātnes un tagadnes pretišķības un novērst pārpratumus. Tālāk sniegta svarīgākā informācija par lietuviešu trimdas organizāciju darbību Vācijā, kā arī raksturīgākās ziņas par lietuviešu emigrantu gaitām citās zemēs. Beigās seko plašāks izvilkums no ELTAs materiāliem par dzīvi okupētajā Lietuvā.

No chronikas daļas starp citu uzzinām, ka pie Lietuviešu centrālās komitejas kā patstāvīgs uzņēmums nodibināts apgāds. — Dīpholcas lietuviešu ģimnazijas skauti starptautiskajā džamborejā Austrijā ieguvuši vērtīgus sakarus ārzemēs. Materiālu un citāda veida atbalstu lietuviešu ģimnazijai apsolījis kādas beļģu ģimnazijas direktors Brigē un kāds Kalkutas ģimnazijas direktors. Dīpholcas ģimnazijas skolniecēm iekārtoti mājturības kursi, kur māca vārīšanu, aušanu, adīšanu un šūšanu.

Čikagā 16. decembrī notiks lietuviešu mūzikas svētki Lietuvas operas atcerei. Čikagas simfonisko orķestri svētkos vadīs lietuviešu diriģents Kušiunas, bet operas partijas dziedās agrākās Lietuvas valsts operas solisti. — Sanpaulā, Brazilijā, decembrī notiks lietuviešu glezniecības un tautas mākslas izstāde. Nodibināts lietuviešu mākslinieku klubs, kura pirmajā sarīkojumā uzstājās pilsētas balets ar lietuvieti Bagdonaiti. — Argentīnas filmā EL Complejo de Felipe galveno lomu tēlo lietuviete Gudeliunaite, kā arī uzstājas vairākas lietuviešu dejotājas no Kolona teātra Buenosairesā. — Gandrīz visu lielāko Dienvidamerikas pilsētu raidītāji regulāri sniedz lietuviešu raidījumus, kas vispirmā kārtā kalpo cīņai par Lietuvas brīvības atgūšanu. Laikraksts Lietuviešu Balss Argentīnā publicējis jau 927. numuru.

Pēc 20 gadu ilga misiones darba Ķīnā lietuviešu priesteri Perkunas un Urbaitis nokļuva Honkongā, kur Urbaitis atguva brīvību tikai, iepriekš pavadījis ilgāku laiku komūnistu apcietinājumā. — Minersvillas poļu draudzes mācītājs Pensilvēnijā ieteicis savai draudzei sekot lietuviešu piemēram. No turienes lietuviešu — vienkāršu kalnraču kolonijas otrā paaudzē nākuši 17 ārstu, 14 inženieru, 1 admirālis, 3 jūras kapteiņi, 33 skolotāji, 34 slimnieku māsas un 12 priesteru, kamēr skaitliski daudz lielākā poļu kolonija devusi tikai 1 ārstu, 1 priesteri, 2 skolotājus un 1 māsu.

Izcilais lietuviešu šacha meistars Vaitonis, kas pirms dažiem gadiem no Zviedrijas izceļoja uz Kanadu, drīz kļuva Otavas un pēc tam Kanadas šacha meistars. Valsts šacha meistarības izcīņai vajadzīgos ceļa un pārējos izdevumus — 400 dol. ziedojumu ceļā sedza lietuviešu kopība. Savukārt par Austrālijas kontinenta galda tenisa meistari kļuvusi lietuviete Snarskite, kas pirms 3 gadiem ieradās Austrālijā kā 16 g. v. meitene.

md

Latvija svešumā ir latviešu draudze

Mineapoles un Senpolas latviešu ev. lut. draudzes svinīgā dievkalpojumā ievests amatā māc. Pēteris Langins. Introdukcijas ceremonijā piedalījās Dienvidminesotas apgabala bīskaps E. A. Rainertsons, prof. Dr. theol. J. Rozentāls, prof. Dr. theol.

Prof. J. Akermanis pasniedz māc. P. Langinam 212 gadu vecu bībeli; vidū draudzes priekšnieks A. Leiše.

E. Šmits un māc. K. Bilzēns. Dievkalpojumu kuplināja A. Priednieks-Kavara un vijolnieks G. Pone. Sekojošā draudzes vakarā, kur piedalījās arī daudz amerikāņu un latviešu viesu, mūzikālus priekšnesumus sniedza A. Priednieks-Kavara un prof. Dr. theol. E. Šmits. Jauno mācītāju apsveica draudzes priekšnieks A. Leiše, novēlēdams tam ciešā sadraudzībā ar draudzi kalpot Dievam un latviešu tautai. Archibīskaps Dr. T. Grinberga sveicienus nesa māc. K. Bilzēns, uzsvērdams, ka Latvija svešumā ir latviešu draudze. Vēl bija daudz citu gan personīgu, gan rakstisku sveicienu, kuriem atbildot, māc. P. Langins solījās pēc labākās pārliecības kalpot Dievam un tēvzemei.

Prof. J. Akermanis, kam lieli nopelni draudzes nodibināšanā un patstāvības iegūšanā, dāvāja draudzei Glika bībeles otro izdevumu, kas iespiests 1739. un piederējusi Akermaņu dzimtai vairākās paaudzēs, pirms 40 gadiem atceļojot uz Ameriku līdzi tagadējam Minesotas universitātes profesoram J. Akermanim.

Andr. L.

Miris Latvijas baptistu draudžu savienības prezidents

Klīvlendā 52 g. v. pēkšņi miris Latvijas baptistu draudžu savienības prezidents māc. Rūdolfs Vītols. Nelaiķis dzimis un uzaudzis Novgorodas latviešu kolonijā, kur jau agrā jaunībā darbojies draudzes jaunatnes pulciņā. Nodibinoties neatkarīgai Latvijai, viņš pārnāca uz Rīgu, kur beidza baptistu garīgo semināru. Mācītāja gaitas V. ievadīja Talsu baptistu draudzē, kas viņa laikā sev uzcēla jaunu dievnamu. 1934. g. V. aicina par savu mācītāju Liepājas Pāvila draudze, kur viņš darbojas 10 gadu, strādādams arī Latvijas baptistu draudžu savienības padomē, kur pārziņā palīdzības darbu. 1942. gadā baptistu draudžu delegātu kongress V. ievēlēja par savienības prezidentu.

Vācijā māc. R. Vītols kārtoja latviešu baptistu garīgās aprūpes darbu. 1949. g. ieceļojis ASV, viņš noorganizēja šejienes latviešu baptistu apvienību, ieņemot tur priekšsēža amatu, pēdējā laikā garīgi aprūpēdams Klīvlendas un apkārtnes latviešus. Mācītājs Vītols bija personība ar plašu iespaidu draudzēs un draudžu apvienībā, krietns ticīgais un patriots, kas nešaubījās par Latvijas nākotni.

A. M.

Uzbrukums A. Valdmanim

Sakarā ar Ņufaundlendas parlamenta vēlēšanām opozicijas deputāti sākuši uzbrukumu Kanadas jaunuzbūves ģenerāldirektoram A. Valdmanim. Toronto dienas laikraksts Globe and Mail ievietojis V. Baldvina rakstu „Deputāts apsūdz kvislingu direktoru", kur ievietoti konservatīvo deputāta V. Brouma izteicieni par A. Valdmani, kas ievedot tīšas nacistu saimniekošanas metodes, jo valsts ceļot fabrikas un piedaloties tajās ar 50 proc. kapitāla.

CEĻI UN CILVĒKI

1700 PAGĀTŅU UZ KUĢA

Mēs bijām 1700 pagātņu uz šī kuģa. Bez tagadnes, jo mums nebija saistību ar to. Juridiskais darījums, līgums, kur mēs katrs figūrējām kā numurēts eksemplārs, bija kas abstrakts, un tam nebija nekādas daļas gar tavu personību. Un nebija arī nākotnes, vienīgi ilūzijas par to. Mēs bijām masa, ko izlaidīs svešās ganībās, lai celtu šīs zemes saimniecību.

Bet mums bija pagātnes — vai nu tās bija vairs neesošu valstu monētas, medaļas, ordeņi, arī tādi, kuru nēsāšana atklātībā šodien bija noziegums, bet kas glabātājam ir daļa paša no tām dienām, kad viņš bija kas bijis. Tā varēja būt arī vienkārši smilga, norauta savas sētas grāvmalā, lecot bēgļu ratos. Mēs paši bijām sauja vecu monētu, kas vērtību zaudējušas pasaules biržā, vecmetalls, kas pirms mešanas pārkausēšanā caur sūbējumu vēl atstaroja drusku pagātnes spīduma.

Lūk, garais ungārs ar pāršūtu armijas frenci. Virs krūšu kabatas vēl bija skaidri atšķirami pāris tumšāku rimbuļu audumā. Stingu seju viņš pastaigājās, un viņa solis bija tik nedabīgi plats, svinīgs un smagi likts, ka piešu šķindoņas trūkums grieza ausīs. Kaut viņš likās nepieejams, es redzēju, ka pret matrozi, kurš šaurajā sānu ejā spiedās garām ar atkritumu spaini, viņš atplauka stipri plašā smaidā un valodā, nekā tas būtu bijis nepieciešams. Un bija tā, it kā garām būtu palaista vismaz pāris rangu augstāka priekšniecība.

NE CILVĒKA, BET AMATA PRIEKŠĀ KLANĀS EMIGRANTS

Citu ungārs Maijers bija tik kustīgām acīm un rokām, ka likās, viss tas būtu viņam ierīkots uz lodītēm. Viņš bija runīgs, bet prata novērtēt un zināja izvēli, tā ka ne katram bija pieejams. Varētu domāt, ka tas augstā posteņa dēļ, ko viņš ieņēma uz kuģa: pa skaļruni viņu sākumā dēvēja par prefektu, un vienīgi viņa vārds bija apgrozībā kopā ar „kungu", vēlāk to sauca par policijas prezidentu. Bet man gan palika iespaids, ka taisni apziņa esam šai amatā viņu padarīja vēlīgāku, nekā viņš būtu bijis bez tās, šis Budapeštas veikalnieks. Viņam vienīgam bija atsevišķa kajīte, un tas viss viņa sacītam vārdam piešķīra nenoliedzamu svarīgumu. Ļaudis un lietas viņš šķirstīja kā preci ar patiku un pieklājīgu pārākumu, un kad viņš gāja, tad likās — tur aiziet šī motorkuģa īpašnieks. Bet — un atkal! — sarunā ar kādu no kuģa personāla viņš saplaka, sarāvās, un tas notika atkarībā no tā, cik atbildīgā postenī bija šis komandas loceklis.

Un līdzīgi tika ietērpti citi amati. Ne cilvēka, bet viņa amata, viņa nozīmīguma, derīguma priekšā emigrants saruka, un jau kāda viņu papliekana laipnība bija pagodinājums katram no mums.

Liekas dīvaini, bet citādi nemaz nevarēja būt, ka šis tikko pazemīgais cilvēks, kam matrozis bija teicis par gaidāmu vētru, šo ziņu pēc brīža kuģa otrā galā pauda kā personīgi saņemtu no kapteiņa mutes. Un tā vai katram otram no mums kapteinis bija ko teicis. Kad reiz kāds niekalbis pēc nopietni pastāstītas gluži neticamas lietas atsaucās uz kapteini, kurš tikko viņam to teicis, mēs prasījām, kur tad viņš ir, kapteinis. Un puisis atliecās un šķelmīgi rādīja uz vīru ar krāsu podu mastā. Šis joks saplaka bez smiekliem, arī piemetinājums par tā vīra redzami „augsto stāvokli" nekā nelīdzēja, jo bijām ķerti vārīgā punktā.

Kāds krievs man deva skatīties kolhoza bildes. Viņam bija arī nauda, gan ne monētas, bet papīrs; tā bija slikta nauda, un tikai tādēļ viņš to slēpa, bet tā bija derīga; Port Saīdā viņš žūksni červoncu samainīja dolaros.

Tikai retais mūsu vidū bija bez pagātnes, tāds, kura seja, rokas, gaita, skatiens bija tik bezpersonisks, ka atgādināja vienīgi rūpniecību, produkciju uz lentes. Viņš uzmanīja ēdienreizes; ja nebija slims, noēda divi porcijas; viņš neizrādīja respektu ne kapteinim, ne matrozim, ne policijas prezidentam. Un kas lai apgalvo, ka viņam nebija pats stabilākais pamats zem kājām, pat — kā šis cilvēks nebija mūsu nākotnes prototips?

ARABS AIZJĀJA TUKSNESĪ

Un tomēr bija brīži, kad mēs, tie ar maskām, bijām kā viena draudze. Tās bija naktis, melnās un tvanīgās dienvidu naktis, kad izgurusi gulējām uz mitrā tērauda klāja un skatījāmies, kā ap mastiem augšā lēnā lokā līgojas zvaigznes.

Port Saīdā uz mūsu kuģa uzkāpa ēģiptiešu policija. Tie bija braši, tumši vīri košos mundieros. Mēs skatījāmies uz viņiem, kā skatās uz neredzētu kukaini zooloģiskā dārzā. Bet viņi neņēma to ļaunā. Viņi bija laipni un ļāvās pat fotografēties, kaut gan šāda izdarība ostā bija aizliegta.

Mēs tirgojāmies, pirkām, pārdevām, mainījām. Gar kuģi skalojās džonkas ar gaibiem, žilbīgiem niekiem, pa uzmestajām auklām mēs laidām lejā cigaretes, naudu, pulksteņus un vilkām augšā tropu cepures, augļus, lētas somas ar uzkrāsotām palmām un kamieļiem, melna koka zilonīšus un neīstas pērles. Gaiss bija piekliegts no lejas un augšas.

Un kad bija jau vēla nakts, kad ūdens dzirkstīja hoteļu neona reklāmu krāsās, kas vilināja dažādās pasaules valodās un rakstu zīmēs, kad pa palmu bulvāri vairs aizslīdēja tikai reta vēlīna mašīna, arī džonkas ap kuģi bija nozudušas.

No rīta mēs stāvējām notauvojušies kaut kur kanālī. Pār tuksnesi zilnēja tvanīgs gaiss. Liela, sarkana virs apvāršņa izlīda saule. Un tad, gluži kā no bībelstāstiem izkāpis, starp māla būdām parādījās jātnieks — arabs uz ēzeļa un aizjāja tuksnesī. Ilgi viņš jāja, un ilgi es skatījos, kā viņš lēnām ielīda apvārsnī un pazuda.

ĒNAS PIELŪGSME

Un tad mēs braucam, dzirkstī gaiss un smiltis; tev notirpuši elkoņi uz karstajiem kuģa reliņiem, tu pagrozies ērtāk, bet paliec; tev sāp jau acis, bet tu neatlaidies, tu tās aizmiedz vienīgi vēl ciešāk un vēl ciešāk piesūcies šai klusumā un tukšuma mistikai.

Kaut kur priekšā iznirst oaze. Tur ir arī aka, un melnas kā ēnas nāk aizplīvurotas sievas pēc ūdens. Mēs mājām, un viņas mums atmāj, un šai cēli atturīgajā melnajā mūka kustībā, tu jūti, tev māj kāda tev nezināma pasaule.

Mēs paslīdam garām kādam arabam ar ēzeli. Varbūt tas ir tas pats, kas šorīt ar saullēktu izjāja no ciema. Kanāļmalā zālē viņš gana savu lopiņu, pats sēdēdams tā ēnā. Bet saule ir augstu, ēzelis mazs un ēna nožēlojami īsa. Un tikko soli pasper ēzelis, vietu maina arī gans. Bet ne tikai patvēruma meklēšana tā — tā reizē ir arī pielūgsme, kults. Jo ēna, dzīvības sargātāja šai saules uguns valstībā ir apdvēseļota vairāk par visām redzamajām lietām; ēna ir ievesta dievnamos, ar ēnu austrumnieks izsaka savu labvēlību, novēlot, lai Allahs nekad neļautu tavējai kļūt īsākai, ar ēnu viņš pārsedz sliktu patiesību, jo labi meli ir vienmēr labāki nekā ļauna īstenība.

Mēs pieturējām Ceilonā, Kolombo, lai uzņemtu ūdeni. Milzīgas tanklaivas piestājās mūsu kuģim, un divi no hindu apkalpes pa nolaistajām virves kāpnēm uznāca uz kuģa. Jaunākais runāja angliski, un kāda pasažiere, kas bija izspraudusies pārējiem priekšā, sāka viņu iztaujāt.

TĀLS IR CEĻŠ LĪDZ MEKAI

— Tirgoties, — nē, tas neesot atļauts, arī džonkas nedrīkstot kuģim tuvoties. — Jā, viņam esot sieva, viena — jo viņš esot nabaga vīrs, un četri bērni, kaut gan valdības atļautais ģimenē dzimušo bērnu skaits esot trīs. Pēc jautājuma, kāda tad esot izeja, lai ar likumu nesadurtos, vīrs nolaida acis un neatbildēja tieši. Viņš dzīvojot šķirti no ģimenes, kas mītot salas vidienē, un tā viņš par katru piederīgo saņemot īpašu piemaksu. — Skolas? Te esot skaisti nami un lielas skolas, bet nekad viņš tajās neesot bijis, jo esot nabaga vīrs. — Ticība? Muhamedānis, bet Meka esot tālu, ceļš turp ilgs un dārgs, un tādam nabaga vīram kā viņam neesot cerību tur tikt.

Kad dāma vēl gribēja tālāk jautāt, viņš teica: „Madam, jums ir balta āda, bet man ir melna; bet jūsu asinis ir sarkanas, un manas asinis ir sarkanas. Un Allahs zina par mums visiem."

Kāds no mums piedāvāja viņam cigaretes. Viņš paņēma vienu un pateicās. Taču devējs bija gribējis dot visu kārbiņu, un nu tā spiešus tika iespiesta viņa kalsnajā rokā. Kad viņi bija atkal lejā uz laivām, mēs redzējām, kā cigaretes tika brālīgi apdalītas starp vīriem. Un tad pār kuģa malu tika uzmesta virve, tās galā pendelējās skārda bundža ar kokosa riekstiem — tā bija viņu dāvana.

A. P.

LNPL prezidijs

uz savu kārtējo sēdi sanāca Londonā 23. un 24. novembrī. Pēc jauno prezidija locekļu ievēlēšanas pagājušajā sesijā, informācijas nodaļas vadību uzņēmās J. Andrups, bet administrātīvo nodaļu līdz nākošai sesijai pagaidām pārraudzīs finanču un saimniecības nodaļas vadītājs J. Skujevics. 18. novembrī 20 LNPL locekļu runājuši 26 latviešu sanāksmēs. LNPL prezidijs piešķīra 25 mārc. lielu pabalstu Vestvelsas latviešu skolai. Par LNPL pārstāvi Baltijas padomē izraudzīja P. Reinhardu, bet Centrāleiropas kustības ārējo lietu komisijā — J. Alksnīti. Apstiprināja autoru honorāru likmes.

—ns

Apmierinātie un vīlušies

VĒSTULE LATVIJAI NO FRANCIJAS

Stipri tālākas emigrācijas vēji šogad mūsu latviešu trimdinieku pulciņā Francijā izrāvuši prāvus robus, aizpūšot daudzus tautiešus uz aizjūras zemēm. Visi tie, kas šurp braukuši cerībās uz lieliem materiāliem panākumiem, tagad, pēc dažiem Francijā nodzīvotiem gadiem, jūtas vīlušies un cenšas doties tālāk uz ASV, Austrāliju, bet visvairāk uz Kanadu, jo tās valdība aizdod ceļa naudu uz aizstrādāšanu.

Francijā tiešām iespējas ir stipri ierobežotas, un valsts varai diezgan jānopūlas, cenšoties izkārtot saimnieciskās attieksmes starp darbu un kapitālu. Izlīdzinājumu un mērenu dzīves iespēju strādniekiem valdība cenšas nodrošināt ar algu tarifiem, sociālo apdrošināšanu un bērnu pabalstiem. Valdības rīcība šai virzienā varētu būt vēl radikālāka, ja tai būtu plašāks un stabilāks vairākums parlamentā. Abi galējie novirzieni — komūnisti un degolisti cenšas gremdēt valdības darbu, lai sasniegtu savus īpašos mērķus. Šī boikota, kā arī valdības centra partiju interešu pretšķību dēļ kabinets nevar pietiekami radikāli izkārtot saimnieciskos jautājumus, un tādēļ mazajam cilvēkam te diezgan grūta dzīve.

Statistika liecina, ka dzīves dārdzība, salīdzinot ar 1938. g., cēlusies 20—25 reizes, bet algas tikai 10—12 reižu; tātad algotais darbinieks tagad izpelna uz pusi mazāk nekā pirms kara. Valdība gan deklarējusi, ka strādnieku dzīves līmeņa celšana visnotaļ ir tās mērķis; to grib panākt, paceļot minimālās algas no 18.000 uz 23.000 franku mēnesī, un stabilizējot vai pat pazeminājot preču cenas. Īgnumu radījusi parādība, ka daži darba devēji, sevišķi lauksaimniecībā, kur strādnieki nav tik cieši saistījušies arodbiedrībās, cenšas valdības algu tarifus visādiem līdzekļiem apiet, algas samazina un strādniekus izmanto. Tādēļ valdībai te vēl daudz grūta darba, līdz tā varētu cerēt panākt ciešamu dzīves izlīdzinātību, pēc kuras tagad prasa visā pasaulē.

Pie šādiem izmantotājiem nokļuvuši arī daži mūsu tautieši, kas tagad sarūgtināti cenšas atstāt šo zemi. Jāatzīmē, ka latvieši iecienīti kā krietni strādnieki, un tos darba devēji labprāt pieņem. Daži mūsu tautieši izpelna arī krietnas algas. Kāds latvietis ogļraktuvē 8 stundu darba dienā izrokot 30 tonnu ogļu, pārspēdams „stachanoviešus" un „hennekiešus", un saņemot līdz 80.000 franku mēnesī, brīvu dzīvokli, apkurināšanu un 22.000 franku pabalstu bērniem. Kāds cits ķieģeļrūpniecībā pag. gadā izpelnījis caurmērā 1500 franku dienā un tādēļ par dzīves apstākļiem Francijā arī nevar žēloties. Daži Francijā dzīvojoši latvieši ar cītīgu darbu arī tikuši pie saviem īpašumiem vai kļuvuši nomnieki.

Pastāvošās dažas latviešu organizācijas Francijā, luterāņu draudze, mazpulks uc. cenšas latviešus apvienot un uzturēt tautisko garu. Mēs, šeit dzīvojošie, domājam, ka īsākais ceļš atpakaļ uz dzimteni ir no Francijas, un tas mums dod spēku un pacietību panest daudzās grūtības.

A. Ābele

LATVIEŠI EIROPĀ...

* Eitinas latviešu draudzē māc. A. Kelle iesvētīja Brigitu Plūmi, Guntaru Stariņu un Arvedu Rolli.
* Ievadot papildskolas gaitas, Oldenburgas latviešu nometnē notika svētbrīdis māc. A. Abakuka vadībā. Vēlējumus jaunajai skolai nesa nometnes komitejas priekšsēdis R. Bangerskis, LCKV izglītības nozares vadītājs prof. H. Lācis un Lejassaksijas apgabala pārstāvis A. Kripens. Vecāku vārdā runāja Mežaraups. Jauno skolu vadīs skolotājs Poruks, un tajā mācīsies ap 20 latviešu bērnu, kas apmeklē vācu skolu. Mācības notiks 2 reizes nedēļā.
* Rendsburgas (Vācijā) latviešu komitejā ievēlēti: priekšsēdis Valdovskis, locekļi — Zalkovskis, Saks un Mūrnieks. Pie nometnes pastāv arī latviešu skola.
* Bavārijas apgabala 18 vācu pārvaldītās un 3 IRO nometnēs uz 15. oktobri bija reģistrēti 3228 latvieši, starp tiem 531 bērns, 1220 pāri 50 g. v. un 264 strādājošie.
* Eslingenā prāta aptumšošanās brīdī 23 g. v. latvietis Vītiņš nogalinājis savu tēvu. Vītiņš agrāk ārstējies Vislochas psichiatriskā slimnīcā.
* Bradfordas latviešu organizācijas pēc pag. gada parauga apdāvinās Vācijā esošos vecos tautiešus, kā arī slimos un kara invalidus, vācot ziedojumus šim nolūkam.
* Londonā nodibināta Centrāleiropas inženieru savienība, kurā ietilpst 15 tautu pārstāvji. Par priekšsēdi ievēlēts latvietis arch. K. Valdmanis, bet par ģenerālsekretāru inž. N. Romanovskis (Polija). Jaunās organizācijas mērķis — sadarbība starp Centrāleiropas inženieriem un techniķiem, plānojot jauno Eiropas techniske attīstību un veicinot attiecīgu izglītību.

... UN AIZJŪRĀ

* Sidnejā noslīcis 29 g. v. Harijs Lačaunieks. Nelaiķis bijis labs peldētājs, bet viņu pārsteiguši muskuļu krampji.
* Austrālijā, Taramaras stacijas tuvumā negadījumā nogalināts 45 g. v. Andrejs Gurlis. Nelaiķis atstāj sievu un trīs bērnus.
* Bičvorsas (Austrālijā) 25 latvieši kopš 2 mēnešiem ik nedēļas ziedo 1 šiliņu Vācijā palicēju aprūpei un Ārējās informācijas fondam. Kādā svētdienā 15 tautiešu meža darbos nopelnījuši 22/2/0 mārc., kas kopā ar kārtējiem ziedojumiem nosūtītas DV.
* Latviešu dižkareivis R. Salenieks no 300 dalībniekiem uzvarējis savas brigādes mēroga sacensībās par ierosinājumiem labākai operātīvā un apmācības dienesta organizācijai apgādes daļā. Par to ziņo ASV armijas apgādes dienesta organs Journal Japānā.
* ASV armijas slimnīcā miris 20 g. v. karavīrs Viktors Grava, kas bija smagi ievainots autobusa katastrofā, kur nogalināti divi un ievainots 21 karavīrs.
* Čikagas latviešu skautu un gaidu vadītāji ar ziediem un balvu godināja Pēteri Vilipu, sakarā ar viņa 35 gadu darbu skautu organizācijā.
* Ziemeļdakotas latviešu biedrības valdē ievēlēti R. Ābolinš (priekšsēdis), E. Virziņš, J. Gatarts, J. Vītols, G. Beķeris, Dr. A. Kalniņš un vet. ārsts A. Palms; revizijas komisijā vet. ārsts O. Seisums, N. Gaide un J. Sproģis, bet dāmu komitejā M. Gatarte, M. Virziņa, D. Bluķe, E. Palma un G. Seisuma.
* Fondilakā (Viskonsinā) dzīvo ap 50 latviešu, kurus aprūpē māc. B. Stekers ar palīgu māc. V. Straumani. Pēdējais ik mēnesi vada latviešu dievkalpojumus, apkopdams arī Apletonas, Grinbejas un Jaunlondonas tautiešus, tā aptverot ap 200 latviešu.
* Luisviles latviešu katoļu biedrība sagādājusi galvojumus 32 tautiešiem Vācijā un Zviedrijā, kā arī sniegusi palīdzību trūkumcietējiem. Līdzekļus gādāts arī par kultūras un sabiedriskās dzīves noorganizēšanu. Biedrības valdē ievēlēti St. Jaudzems (priekšsēdis), L. Latkovskis, A. Jurkāns, B. Kokle, D. Jermacāns un J. Pudāns.
* Toronto latviešu studentu kopa ievēlējusi jaunu valdi: priekšnieks I. Bitners, vietn. K. Radziņš, sekretāre D. Vālodze, kas. G. Rozentāls, biedrz. V. Roze.
* Jukonas raktuvēs, Kanadā, kritot smagi sadauzījies K. Kapiņš; viņš ievietots slimnīcā.
* Kanadā šā gada pirmajos 7 mēnešos ieceļojuši 1528 latvieši, kamēr pag. g. tai pašā laikā 1229.

Ko dzirdam Latvijā

Skujas, pelni un kobalda tabletes

KRIEVI TIESĀ LATVIEŠUS

Sovetskaja Latvija raksta, ka tautas tiesnešu un piesēdētāju vēlēšanām Latvijā iekārtoti 100 vēlēšanu iecirkņu, kas nozīmē, ka jāievēl tikpat daudz tautas tiesnešu. Rīgā iekārtoti 30, Liepājā un Daugavpilī pa 3, Jelgavā 2, Ventspilī 1, bet pārējie — lauku apgabalos. Katrā vēlēšanu apgabalā jāievēl 65—75 tautas tiesu piesēdētāji.

Sakarā ar vēlēšanām augstākās tiesas priekšsēdis Ridziņš Rīgas radiofonā saka: Sociālistiskā likumība ir strādnieku diktatūras sekas (pie tam — ļoti baigas!). Padomju likumi pārveido cilvēka psīchi un dabu (diemžēl!). Buržuju likumi ir viens no līdzekļiem, lai nožņaugtu visprogresīvākos spēkus. (Diez kā gan varēja rasties brīvās pasaules progress, kamēr Padomju savienībā to redzam tikai izkoptās verdzināšanas, apdzināšanas un slepkavošanas technikā!). Kapitālistu valstis iesūta pie mums diversantus, spiegus, kaitētājus un slepkavas. (Tas gan tūliņ atgādina Maskavas 5. kolonnu rietumvalstīs!) Ir vēl pie mums kapitālisma atliekas, kas izpaužas noziegumu veidā (!). Padomju varas pieaugums pastiprina mirotošo šķiru pretestību. (Labprātīgi un „ar sajūsmu" mirt gan negribēs neviens!).

Kas tad nu ir tie, kam uzticēs „kapitālistisko noziednieku" tiesāšanu? Radio reportāžās no sapulcēm, kur „izvirza" kandidātus tautas tiesām, mēs dzirdam atbildi. Tā Ūdrišu ciema Čkalova kolhozā brigadieris Ivanovs ieteicā izvirzīt par tautas tiesneša kandidāti — komjaunieti Ļubovu Rudkovu. Viņas kandidātūra vienprātīgi „izvirzīta" arī rūpniecības kombinātā, pirmās vidusskolas kolhoza Krasnaja Zarja un arteļa Krāslavas amatnieks kopsapulcēs... Limbažu tūku fabrikā par kandidāti izraudzīta biedrene Drozdova... Slokas celulozas un papīra kombinātā ieteikta Marija Ananina, kas jau strādājusi par tautas tiesnesi Rīgas jūrmalas rajonā. Tas pats dzirdams arī citur.

KOLHOZU APVIENOŠANA „VISUMĀ NOBEIGTA"

No agr. Zariņa raksta lauksaimniecības darbiniekiem dzirdam, ka kolhozu apvienošana Latvijā visumā nobeigta. Lauksaimniecības ministrijas propagandas pārvaldes vec. agr. Deguta ieteic plašāk izvērst kolhozos mičūrinisma paņēmienus mājlopu ēdināšanā: Mūsu republikā ir 147 saldūdens kaļķu atradnes... Lopiem labi ir arī koku pelni, kas satur līdz 1/4 minerālvielu. Cūku barībai jāpiejauc 7 proc. skuju. Aptiekās drīz varēs dabūt kobalda tabletes, kas dodamas govīm ik pārdienas. (Ne jau nu ar pelniem, skujām un tabletēm aizlāpīs lopbarības trūkumu!).

CĒRT UN VED

Aizputes rajona un Kirova rajona kolhoznieki 14 dienās beidza izciršanu, sagatavojot vairāk kā 2100 kb. m lieisaskoku. Virsplāna ciršana turpinās. Ogres kolhozā Liesma jau izcirsti 350 kb. m virs plāna. Daugavpils rajona kolhozi strādā Ugāles mežniecībā, gatavojot kokmateriālus Donbasa, Kusbasa un Piemaskavas raktuvju šachtām. No kolhoziem izbrauc jaunas brigādes un līdz 16. decembrim solas sagatavot vairāk tūkstošu kub. m virs plāna. Rīgas superfosfāta fabrikā ikdienas nosūta superfosfātu uz Ukrainu un Baltkrieviju.

NEVAR VAIRS PAZĪT

Rīgas radio stāsta, ka Valmieras pilsētas seja pārvērtusies: smilšainajā Gaujas krastā paceļas jaunā rūpniecības kombināta celtne un jauni dzīvokļi strādniekiem. Veidojas jauns centrs, būs plašs laukums ar Ļeņina pieminekli... Rīgas kuģu rūpnīcas meistars Edgars Raņķis savukārt dižojas, ka arī Mīlgrāvī tagad vairs nevarot pazīt: Rīgas malā uzcelts liels korpuss. Jaunatne dzīvo kopmītnēs, pa divi un trīs vienā istabā... (Jā, — brīvajos laikos tā tiešām nebija: jaunatne varēja dzīvot kopā ar saviem vecākiem!)

RAKSTURĪGA AINA

Latvijas arodbiedrību republikāniskā padome par visu sociālistiskās sacensības noteikumu izpildīšanu piešķīrusi labākā LPSR strādnieka nosaukumu 1951. g. trešajā ceturksnī sekām personām: virpotājiem A. Rjakinam, S. Stoļnikovam, K. Siļajevam, V. Stukanam, E. Lužko, R. Lepikam, A. Rusinovam un A. Kudem; frēzētājiem A. Kuzņecovam, K. Krūmiņam, F. Celmājam, O. Griķim un V. Zeichmanim; automata apkalpotājam V. Andersonam; atslēdzniekiem A. Kaņepam, F. Bērziņam, A. Pivarunam, A. Kalniņam, V. Ivanovam un I. Želobovam; formētājiem F. Ivanovam, V. Krestnikovam un M. Luksam; štancētājiem O. Sanjakovam un E. Dālbergam; vērpējām G. Toljakovai un V. Popovai; audējiem M. Rimševicam, L. Zālītim un M. Kaļinovai, mūrniekiem I. Afanasjevam, Z. Strožam un G. Fedorovam; namdariem R. Salenieckam un G. Zālītem; apmetējam A. Zagorskim, krāsotājai A. Marauskai, kurinātājam J. Tribukam; kombainieriem A. Balodim, F. Kapitonovam, A. Šveiceram, A. Matulim, A. Briģim, E. Caunem, J. Šadurskim, E. Ruņģim, K. Kalniņam, E. Kociņam un E. Lielmanim, kā arī šoferiem S. Jermolajevam, P. Mironjukam, B. Hapuginam, G. Sakutam un N. Demešovam.

Kā no šī saraksta redzams, rūpniecībā resp. pilsētās latvieši noturējušies tikai kvalificētākos amatos, kamēr pārējos aizpilda krievi. Tāpat laukos tie dominē kā kombainieri un namdari.

VELTA SKATĀS STAĻINA LOGĀ

Aktrise Velta Līne Rīgas radiofonā stāsta: Nesen biju Maskavā, kur piedalījos miera kongresā. Ieguvu otro prēmiju. Maskava negatavojas karam, bet miermīlīgai jaunrades dzīvei (Dievs lai pasarga no vēl kaut kā „jauna"!). Es ilgi skatījos uz to logu, kas vēlu, vēlu apgaismots, un aiz kura strādā tas, kam mēs visi esam pateicīgi par mūsu laimīgo dzīvi. Viņš vada mūs cīņā par komūnismu. Kauns Anglijai un Amerikai par Korejā, Vietnamā un Malajā pastrādātiem briesmu darbiem. (Arī tos Velta, droži vien, redzējusi Staļina logā!)

Uz to pašu logu bažīgi raugās arī VEFa komūnistiskie vadītāji. Un lai nodrošinātu sev „ilgāku un laimīgāku dzīvi" savos siltajos amatos, tie gatavo „kukuli" savam garīgajam tēvam. Rīgas radio jau pasteidzies vēstīt, ka VEFa darba ļaudis pagatavojuši nacionālā stilā veidotu kabineta iekārtu ar rakstāmgaldu, masīvu klubkrēslu un galdiņiem abās pusēs. Rakstāmgalda virsā māksliniecíski iegravēts Rīgas siluets, kā arī Ļeņina un Staļina attēli ozollapu un vārpu vainagu ielokā. Rakstāmgaldā iebūvēti radio un telefona aparāti... Jādomā, ka arī VEFa Maskavas „dēli" par šo centību saņems prēmiju tāpat kā Velta Līne.

Satelītu anekdoti

PARĪZE UN PRĀGA

Prāga. Sarunājas divi čechi. Par Eizenhaueru. „Tas zellis apbruņo Eiropu," saka viens. „Jā, un tas trakākais, ka savu galveno mītni viņš ierīkojis Parīzē," atbild otrs. „Vai tev tas nepatīk?" brīnās sarunas sācējs. „Hm... nepatīk gan. Kāpēc viņš nevarēja to ierīkot Prāgā?" skan kluss jautājums.

Mongoļu invāzija Eiropā

Kad pirms dažiem gadiem Rietumeiropas laikrakstos parādījās pirmās ziņas par mongoļu karaspēka un ķīniešu kuliju nometināšanu Baltijas valstīs un Augšsilēzijas rūpniecības apgabalos, rietumu politiķi tam neveltīja vērības, neizprazdami šā notikuma sakarību un sekas. Tikai boļševiku mētožu pazinēji saprata, ka šie mongoļu priekšpulki nozīmē sākumu Tālo austrumu pakāpeniskai invāzijai Eiropā. Austrumeiropas tautu nepārtrauktās deportācijas un austrumu rašu piederīgo iepludināšana tajās nav nekas cits, kā Austrumeiropas sistēmatiska mongolizācija.

No visām zemēm Austrum- un Dienvidaustrumeiropā, kuras pēc otrā pasaules kara okupējusi Pad. savienība, arvien biežāk pienāk ziņas, ka tajās nepārtraukti un arvien lielākā skaitā ieplūst mongoļu un ķīniešu kolonisti — gan karavīri, gan rūpniecības un lauksaimniecības strādnieki. Samērā mazajiem priekšpulkiem pirmajos gados vēlāk sekoja ģimeņu masu transporti no Ķīnas, Mongolijas, Kirgizijas, Vidusāzijas — ķīnieši, mongoļi, kirgizi, turkmeņi, uzbeki, tatāri u. tml. Un šī mongoļu invāzija notiek 20. gadsimtā visu kultūrālo tautu un UN acu priekšā

Naiva un aplama ir doma, ka šī tautu pārvietošana būtu tikai otrā pasaules kara sekas. Jau ilgi pirms tam Pad. savienības ārisko iedzīvotāju vidū (piem. Ukrainā, Kaukazā, Maskavas apgabalā un citur) apzināti iepludināja mongoļus un ķīniešus. Nav arī nejaušība, ka jau pirmajos pēcrevolūcijas gados mongoļu rases partijas dižvīri apprecēja krievietes, pie kam visbiežāk — cara laiku aristokratijas piederīgās. Veselu Vidusāzijas tautu izklīdināšana iederas boļševiku velniškīgajos nodomos tāpat, kā Baltijas tautu deportācijas kopš 1941. g., Pievolgas vāciešu iznīcināšana pēc kara pieteikuma un daudz citu tādu tautu pārvietošana, kas nīda boļševikus un alka brīvības un patstāvības.

Šo padomju varas sfairā esošo mazo tautu sajaukšanu un iekļaušanu kollektīva vergu masā daži rietumu valstu politiķi ciniski nosaukuši par „konfetu sistēmu". Trīs gadu desmitos boļševikiem tiešām izdevies Krievijas iedzīvotājus pārvērst līdz nepazīšanai. Pirmā pasaules kara vācu cīnītāji austrumfrontē bija visai pārsteigti otrajā pasaules karā, sastopot vienveidīgu, pelēku karavīru masu, kas pa lielākai daļai sastāvēja no drukniem, bezbārdainiem sarkanarmiešiem, stingušu sejas izteiksmi un visām mongoļu rases pazīmēm. Kur gan bija palicis lielā auguma, zilacainais, bārdainais, labsirdīgais cara armijas krievu „mužiks"? Sarkanarmiešu vidū tādu vairs tikpat kā nebija, jo Staļins bija paguvis tos „nolikvidēt" trīsdesmitajos gados, ar masu slepkavībām un deportācijām dibinot kolhozus Krievijā.

Kad Polijas karagājienā 1939. gadā vācu karavīri sasniedza toreizējo Polijas-Krievijas robežu, tie Bugas upes apkaimē nokļuva arī Rietumukrainas sādžās, kur iedzīvotāju vairums bija liela auguma, gaišiem matiem un zilām acīm. Tie toreiz sveica vācu karavīrus kā atbrīvotājus no ienīstā jūga. Dažas nedēļas vēlāk demarkācijas līniju ar Pad. savienību pārcēla rietumos no minētām ukraiņu sādžām. Drīz pēc tam vācu karavīri no ukraiņu bēgļiem uzzināja par cilvēku medībām, slepkavībām, izvarošanām un deportācijām dzelzs priekškara viņā pusē. Bet īstu skaidrību par notikušo tie guva divi gadus vēlāk, atkal nonākot tais pašās ukraiņu sādžās. Visi vīrieši jau 1939. gada beigās bija deportēti uz Sibiriju un viņu vietā atvesti mongoļi. Ukraiņu sievietes bija piespiestas apprecēt šos mongoļu kolonistus, kas nu bija aizbēguši kopā ar sarkanarmijas atliekām. Bet tās pašas ukrainietes, kas apsveica vāciešus 1939. g. un darīja to arī tagad, nu jau turēja rokās starplaikā dzimušos šķībacainos zīdaiņus. Līdzīgu traģēdiju kopš 1945. g. pārdzīvo arī Baltijas tautu sievietes. Arī tās jo bieži spaidu kārtā saprecina ar krieviem un mongoļiem, pie kam vīri pārņem sievas vārdu. Arī padzīto baltiešu zemnieku mājās novietotie svešie ienācēji pārņem agrāko īpašnieku vārdus, lai baltiešu iedzīvotāju pārtautošanu noslēptu pasaules priekšā.

Tāpat kā krievu revolūcijas cīņās un krievu-poļu kara laikā 1920. gadā, arī krievu-somu un otrajā pasaules karā civīliedzīvotāji sevišķi baidījās no sarkanarmijas mongoļu vienībām to mežonības un nežēlības dēļ. Šīs bailes no mongoļiem pārvērtās pānikā, kad tie otrā pasaules kara beigās okupētajās zemēs, it īpaši Baltijā un Vācijā, pastrādāja tādas necilvēcības, kam līdzīgas varam atrast tikai viduslaikos, kad arī aziātiskie jātnieku pulki ielauzās Eiropā. Tagad iegūti dokumentāriski pierādījumi, ka, pārejot Krievijas robežas, padomju armijas vadība ar pavēli nodevusi sarkanarmiešiem baltiešu un vācu sievietes kā personīgu kara laupījumu, „ar ko rīkoties pēc patikas". No sarkano briesmoņu varasdarbiem cieta pat bērni un sirmgalves.

Mongoļu-ķīniešu kolonistu nometināšanu Austrumeiropā boļševiki oficiāli pamatoja ar darba spēka trūkumu uc. saimnieciskām vajadzībām. Tā tas notika Baltijas valstīs, kur tūdaļ pēc kara beigām sākās jaunas, plašas vietējo iedzīvotāju deportācijas. Viņu vietā nometināja tūkstošiem ievesto mongoļu un tatāru kolonistu ne vien jaundibinātos kolhozos, bet arī pagastos un pilsētās. Tā jau 1946. gadā daudzas mongoļu ģimenes apmetās uz dzīvi Rīgā deportēto un bēgļu atstātajos dzīvokļos, it īpaši Pārdaugavā un Mežaparkā. Polītbirojs šos „uzticamos tautas demokratijas spēkus" labprāt iecel arī vadošajos partijas amatos. Rumānijā, Ungārijā un Bulgārijā ievesto mongoļu strādnieku dēļ vairākkārt izcēlušies nemieri. Arī Čechoslovakijā lielākā skaitā nometināti ķīnieši, kas sākumā parādījās raktuvēs un fabrikās. Pēdējos divi gados ķīniešu ģimenes apmetušās uz dzīvi arī pamestajās Sudētijas zemnieku mājās. Kā redzams, dzeltenās rases kolonizācijas vilnis pārvietojas arvien vairāk uz rietumiem.

Cik ļoti boļševiku varasvīri uzticas mongoļu rases piederīgajiem, liecina arī tas, ka Baltijas valstīs, īpaši Rīgā, Tallinā, Kauņā uc. visas militārās iestādes un čekistu mītnes apsarga tikai mongoļu izlases vienības. Tāpat Pad. savienības svarīgajā nocietinājuma joslā Ziemeļaustrumprūsijā novietotas speciālas mongoļu karaspēka vienības kopā ar mongoļu kolonistiem. Šogad tiem Karaļaučos un apkaimē vēl pievienoja apm. 10.000 tatāru. Karaļauči tagad vairāk līdzinās kādai Tālo austrumu pilsētai, nekā tai vietai, kurā kādreiz darbojušies Kants un Herders. Klaipēdas līdzenumā novietoti turkmeņi, Kuršu kāpās — Melnās jūras zvejnieki. Arī poļu okupētajā Dienvidaustrumprūsijā kolhozos jau sastopami daudz mongoļu. Austrumpolijā (Rietumukrainā) tie jau sastāda iedzīvotāju vairākumu. Gdiņā āziātiskā invāzija sākās ar „ķīniešu matrožu nama" ierīkošanu, bet Dancigā ostas strādnieki pa lielākai daļai jau ir tikai ķīnieši. Pomerānijas ostas pilsētu ielās, Kolbergā, Svinemindē un tāpat Štetīnē „dzeltenie" nav vairs retums. Štetīnes ostas rajonā dzīvo veselas ķīniešu ģimenes.

Kad pirms gada Augšsilēzijas rūpniecības apgabalā radās pirmās ķīniešu kolonijas, komūnisti satrauktos poļus mierināja, ka tas esot tikai pagaidu stāvoklis, kas radies darba spēka trūkuma dēļ. Sākumā ķīniešus ar ģimenēm novietoja slēgtās nometnēs. Šobrīd tas tā vairs nav. Pieticīgais un lētais Āzijas darba spēks arvien vairāk nospiež darba algas, paaugstina darba normas un izspiež poļus no viņu dzīvokļiem. Augšsilēzijas raktuvēs darbus šodien izpilda vienīgi ķīniešu kuliji un deportētie vācieši. Poļu strādnieku protesti kolonizāciju nav spējuši apturēt.

Šā gada pavasarī Sudētijā vien no jauna ieradušās vairāk nekā 1000 ķīniešu ģimeņu. Ķīnieši parādījušies arī Breslavas, Brīgas un Lignicas pilsētās. Augšsilēzijā vien nometināto ķīniešu skaitu vērtē uz vismaz 100.000. Ir pat tā, ka tiem poļiem, kas pēc kara beigām ieradušies Silēzijā, tagad atkal jāatgriežas agrākajās dzīves vietās Polijā, lai atbrīvotu vietas jaunatnācējiem ķīniešiem. Kāds poļu pārnācējs raksta: „Ķīniešos valda briesmīgs naids pret visiem eiropiešiem, īpaši pret vāciešiem, poļiem un angļiem. Šie dzeltenie iebrucēji padara dzīvi nepanesamu pat vispacietīgākam cilvēkam. Ķīnieši ir mežonīgi, bīstami un nesaticīgi."

Lai noapaļotu šo ainu par dzelteno briesmu draudiem Eiropai, jāpiemin, ka šovasar 20.000 mongoļu jātnieku no Ziemeļaustrumprūsijas pārvietoti uz Meklenburgu. Tos vada sarkanais jātnieku ģenerālis Boldans — „Maotsetunga labākais cīņas biedrs". Šīm jātnieku vienībām Meklenburgā apķilāja daudz privātu māju un atbrīvoja divi sādžas. Arī Tīringā novietots prāvs mongoļu okupācijas karaspēks. Visur, kur vien šīs mongoļu vienības parādās, vairojas slepkavības, laupīšanas, zādzības un varas darbi, pie kam padomju iestādes apzināti piemiedz acis pret visām mongoļu pastrādātām noziedzībām.

Tā boļševistiskais imperiālisms ar savu velnišķīgi izdomāto un pasākto ārisko tautu iznīcināšanu okupētajās zemēs vitāli apdraud kara vājināto Eiropas bioloģisko substanci. **Z. V.**

Padomju kaleidoskops

STACHANOVIEŠA PIOKERA RŪPES

Ar Košuta godalgu apbalvotais Budapeštas apvienoto spuldžu fabrikas stachanovietis Ignacs Piokers pēc 1952. g. 4. aprīļa var palikt bez darba un maizes, ja Ungārijas komūnistiskie plānsaimnieki viņa glābšanai vēl laikus neizsludinās speciālu piecgades plānu, jo priekšzīmīgais Piokers pašreiz jau strādā uz 1954. g. konta. Kā ziņo Budapeštas Szabad Nep, Piokers par godu 1. maijam bija apņēmies 1953. g. plānu veikt līdz š. g. 15. septembrim, bet kad par godu satversmes dienai — 20. augustam visas sociālistisko sacensību normas pārbaudīja vēlreiz, to darīja arī stachanovietis Piokers un nolēma 1953. g. plānu veikt jau līdz 30. jūlijam. To viņš arī veica un tad apsolījās līdz nākošam 1. maijam paveikt visu piecgades plānu, tātad par 1 gadu un 8 mēn. ātrāk. Bet arī tas vēl nav viss. Kad komūnisti notiesāja Kaločas archibīskapu Grošu, Piokers arī šinī faktā saskatīja cēlu mudinājumu uz jauniem varonīgiem sasniegumiem, un, šo „cēlo motīvu" mudināts, apņēmās piecgades plānu nostrādāt jau līdz nākamā gada 4. aprīlim.

KURPES CEĻOJUMS

Kāda lasītāja Berlīnes Tägliche Rundschau žēlojas, ka, sekojot šīs pašas avīzes informācijai, iepirkusies HO veikalā tikko saņemtos konservējamos traukus. Nopirkusi 32 stikla „vekojamos" traukus, bet maz prieka bijis: no 10 traukiem caurmērā 9 nav bijuši noslēdzami. — Cita lasītāja līdzīgu liecību par slavenajām HO precēm nodod laikrakstā Sächsische Zeitung. Tā ķērusies pie HO veikalā tikko pirktajām „Kosmos ziedu ziepēm", kurām pēc priekšraksta ne vien jauki jāputo, bet arī skaisti jāsmaržo. „Bet kas tad tas?" raksta nabaga vīlusies Pīka republikas pilsone. „Atskaitot ziedu smaržu, no ziepēm pēkšņi vispār vairs nekā nevarēja manīt. Tās ne tikai neputoja, bet arī mistiskā kārtā sadalījās, un pāri palika kaut kas līdzīgs sviesta mīklas laupsnām." — Vēl trešā vēstule no Berlīnes BZ am Abend: rakstītājas meita HO apavu veikalā iegādājusies pāri kurpju, bet tām pēc ceturtdaļstundas pārplīsusi virsāda. Kad pircēja tūlīt devusies atpakaļ uz veikalu, lai brāķa kurpes apmainītu, veikalā sākusies lielāka izrunāšanās, un pircējai pārmests, ka viņa pati pret akmeni kurpi pārsitusi. Šā vai tā, — kurpe esot jāsūta uz Tīringiju. „Pēc 8 dienām mums ziņoja, ka kurpe ir atpakaļ, bet tagad aizsūtīta uz Zārbrikenas ielu," tālāk raksta pircējas māte. „Vēl pēc 14 dienām noskaidrojās, ka kurpe atrodas pārbaudīšanā Leipcigā, kur tā guļ vēl šodien." Beidzot rakstītāja vēl piezīmē, — veikalā viņa brīdināta, ka ar rakstīšanu avīzēm neko vis nepanākšot.

Kur latviešu glābiņš?

Kāda vāciete, kas 1949. g. atgriezusies no Latvijas, kur dažus gadus dzīvojusi Rīgā, stāsta par redzēto:

Rīga ir karavīru pilna, un vakaros civīlie uz ielām labprāt nerādās. Pie Brīvības pieminekļa reiz bija nolikti ziedi. Brāļu kapi ir nekopti, bet Meža kapos pie Raiņa atdusas vietas apglabāts daudz krievu.

Koka tilts Valdemāra ielas galā esot kādas latviešu sievietes konstruēts; pēdējā laikā to vispārējai satiksmei vairs nelietoja, jo konstrukcija izrādījusies par vāju. To atļāva vairs tikai kājniekiem un vieglīem satiksmes līdzekļiem, pārējos novirzot pār pontonu tiltu.

Kādā operas izrādē dzirdēju M. Brechmani-Štengeli un Elfrīdu Pakuli. Redzēju arī Rīgas dziesmu svētkus. Dziedātāji gan bija tautiskos tērpos, bet gāja nospiesti un bez sajūsmas. Arī dziesmas skanēja apspiestas un drūmas. Vispār — gājienos ļaudis piedalījās ne labprāt, pie kam gājienu beigās rindas bija pavisam retas, jo kas vien varēja — pamanījās pazust.

Veikalu skatlogi tukši vai dekorēti ar papes butaforijām. Viss ļoti dārgs, kurpretī izpeļņa ārkārtīgi zema. Pie tam vēl fabrikās un iestādēs bieži neizmaksā algas, aizbildinoties, ka Maskava vēl neesot atsūtījusi, kādēļ neesot ko izmaksāt. Dzīve vispār ārkārtīgi grūta. Labāk klājas tikai partijas un armijas vadošajiem vīriem. Rīgas jūrmalā dzīvo galvenokārt krievi un žīdi.

No ārzemēm saņemtās vēstules nevienu neiepriecina, jo to saņēmējus izsauc uz nopratināšanu; kas saņēmis vairākas, tam jau draud deportācija. Plašāka deportācija notikusi 1948. g. martā. Daudzos gadījumos uz Sibiriju aizvestas bijušo karavīru sievas ar bērniem. Laimīgi nav arī repatrianti, jo tikai retiem izdodas palikt Latvijā, bet arī tad — ilgstošā čekas uzraudzībā. Pases tiem izsniedz tikai pēc 3 gadu ilgas novērošanas.

Visi latvieši lūdz Dievu, lai sāktos karš, kurā tie redz vienīgo glābiņu. Latviju atstājot, latviešu draugi mani lūdza paziņot tautiešiem rietumos, lai dara visu iespējamo dzimtenē palikušo labā, jo, paejot vēl vairākiem gadiem, latviešu tur vairs nebūšot.

Pa Staburaga bērnu tekām

37. NODARBĪBAS

Esmu redzējis daudz zēnu un pat meitenes gatavojam loku un bultas; protams — arī šaujot. Tādēļ šajās nodarbībās pastāstīšu dažus padomus, kā gūt labus panākumus.

Atcerieties Staburaga bērnus — Jancis jau bija tīri veikls šāvējs — viņš pa piecdesmit soļiem varēja iešaut klēts durvīs. Marčam gan sākumā gāja pavisam bēdīgi, bet vēlāk arī viņš iemanījās. Pamēģināsim, cik veikli esam.

Nav loka un bultu? Katrs kārtīgs strēlnieks gatavo tās pats — tas taču gluži viegli. Vajaga tikai līksts, auklas un bultu, protams, arī naža. Laba līksts iznāk no paegļa (kadiķa), bet var iztikt ar vītola vai pat egles zaru. Izmeklēsim slaidu līksti, bez lieliem zariem — nepilnu metru garu un krietna īkšķa resnumā. To ielocīsim ap ceļgalu un rezgalā mazliet izdrāzīsim, citādi loks nelieksies vienādi, bet iznāks greizs. Abos līksts galos ierobīsim pa robiņam auklai. Vienā robiņā ar baļķa mezglu piesiesim izturīgu auklu. Tad līksti viegli ieliekšim un uzmetīsim baļķa mezglu arī otrā galā. Lai sējums jums neatristu, abos galos jāuzmet divkāršs baļķa mezgls — viens cieši blakus otram. Tā loks jau gatavs.

Bultu drāšanu daudzi iedomājas vienkāršāku par loka darināšanu. Īsti labu bultu izdrāzt pa spēkam tikai vingrinātam drāzējam, bet šaut tīri labi varēs arī tādām, kādas izdrāzīsim. Ņemsim vismaz pusmetru garu priežu vai egļu skangalu, kas gludi noaudzis un bez zariem. Skangalu saplēsīsim pirksta resnuma skalos. No katra skala tad varēsim izdrāzt vienu bultu.

Ja bultu izdrāztu viscaur vienādā resnumā — kā iesmu, tā izšauta viegli kūleņotu un novirzītos no mērķa. Tādēļ bultas priekšgalā atstāsim resnāku vālīti pirksta resnumā, un tikai pārējo daļu nodrāzīsim krietni tievu — zīmuļa resnumā, jo resnas bultas ir par smagām. Bultas pakaļgalā iegriezīsim robiņu auklai. Reizēm pakaļgalu izdrāž arī plakanu, lai izšaujot to varētu vieglāk saturēt pirkstos. Gatavā bulta labi jānokasa, lai nebūtu nevienas skabargas. Beigās, uzgriezīsim savām bultām arī kādu pazīšanas zīmi, lai izšautas tās nesajauktu ar citām.

Un nu pie šaušanas! Bet uzmanīgi: arī šaut jāprot pareizi — Marčs aiz nemākulības izputināja visas Janča bultas. Pamēģināsim loku un bultu, stāsimies pie zemē novilktās svītras un lūkosim iešaut pa trīsdesmit soļiem pie koka piestiprinātā papīra loksnē.

Vispirms — nostāšanās. Veci strēlnieki arvien nostājas šādi: kājas mazliet izplestas, labā pēda gar zemē novilkto svītru, kreisā izlikta priekšā ar purnu uz mērķa pusi. Kreisā roka satverta loka vidū, labā roka divi pirkstiem tur bultas robu uz auklas. Atcerēsimies, ka šie divi pirksti nav vis īkšķis un rādītājs, — tā parasti šauj nemākuļi — bet gan rādītājs un viduspirksts, kuru pirmā locītava aptverta ap auklu, bet bulta turas pirkstu starpā. Pacelsim abas rokas sejas augstumā. Loku turēsim stāvus (nevis gulus, kā to daudzi dara), ieliktās bultas vidu brīvi atbalstīsim uz kreisās rokas īkšķa.

Spēcīgi atvilksim auklu, saspraudzinādami loku un tanī pašā reizē ar labo aci skatīsimies gar bultu, lai atrastu pareizo virzienu — notēmētu. (Labi izdrāzta bulta nenovirzīsies sānis no noskatītā virziena, bet sava smaguma dēļ tā arvien ķers zemāk, kā būsim noskatījuši.) Tad pēkšņi atlaidīsim labās rokas pirkstu, un bulta šņākdama aizlidos.

Kad jau puslīdz protam notēmēt, varam rīkot dažādas sacensības šaušanā ar loku. Kas izšaus cauri diviem gredzeniem, kas pakārti viens aiz otra? Kas pāršaus pāri viņam augstajam bērzam? Kas sašaus gaisā uzsviestu „cepuri"? Kas spēs izšaut piecas bultas, iekām pirmā vēl nav nonākusi zemē?

Loks ar bultām jau krietns ierocis. Kad cilvēki vēl nepazina ugunsšaujamo ieroču, loku lietoja gan medībās, gan karos. Bultām šāva senlatvieši, tādām šāva arī Melnais bruņinieks, ielauzdamies mūsu zemē. Dažas mežoņu tautas vēl tagad medī bultām. Diendienā jau no mazotnes vingrinādamies, tie šaušanā varen iemanījušies: nošaut putnu lidojumā tiem nieka lieta.

Ar katru ieroci jāprot pareizi rīkoties, nemākuļa rokā tas ir bīstams. Arī mums, kas šauj ar loku, jāievēro daži ļoti svarīgi drošības noteikumi. Nekad nešausim uz to pusi, kur atrodas cilvēki, kaut arī tie stāvētu tālu projām. Nešausim pāri ēkām, jo bulta otrā pusē var uzkrist cilvēkiem. Nešausim zvirbuļus vai citus dzīvniekus, jo krietni zēni nekad nemoca dzīvo radību. Neiedzīsim savām bultām asajā galā adatas vai naglu galus, jo tādas bultas nelaimes gadījumā var nodarīt lielu postu. Šaujot gaisā, visiem tuvumā esošiem jāskatās uz bultu, lai, zemē nākot, tā neuzkristu kādam virsū.

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

Vientuļo mazskautu vadītājs

Krustvārdu mīkla

Uzdevis K. Rietums.

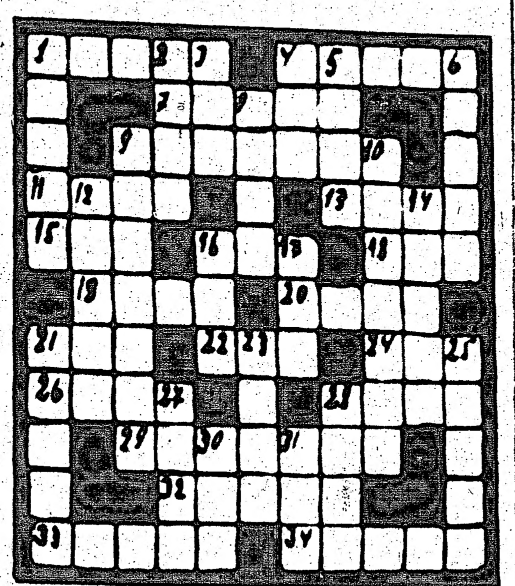

Līmeniski: 1. „Lāčplēšs"; 4. Bandas; 7. Doma; 9. Dienvidu auglis; 11. Koks; 13. Vīrieša vārds; 15. Pilsēta Latvijā; 16. Valsts (saīsinājums); 18. Mēra vienība; 19. Mānticīgas pielūgsmes objekts; 20. Oliņa; 21. Saiklis; 22. Strādā kalvē; 24. Apstākļa vārds; 26. Slavenas spiedzes priekšvārds; 28. Zivs; 29. Tautsaimnieks; 32. Audums; 33. Sievietes vārds; 34. Ass, steidzama.

Stateniski: 1. Vilnis; 2. Zvejas piederums; 3. Sievietes vārds; 4. Latviešu vieglatlēts; 5. Nokrišņi; 6. Izžuvis; 8. Cilvēku „pavadoņi"; 9. Augļu kociņš; 10. Skribas; 12. Mākslas iestāde; 14. Atrēsim; 16. Sporta biedrība Latvijā (saīsinājums); 17. Krāpj; 21. Vienšūnīgs dzīvnieks; 23. Sena tauta; 25. Literārs apcerējums; 27. Dokuments; 28. Slāpst; 30. Latviešu komponists; 31. Upe Krievijā.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Atdiene; 5. OT; 6. La; 8. Kuldīga; 11. Kņazi; 12. Gar; 14. Njeburs; 17. Kaist; 19. Emaļa; 22. Dilemma; 26. Ota; 27. Taure; 29. Pastērs; 30. No; 31. Kg; 32. Trausla. — **Stateniski:** 1. Atkala; 2. Daliņš; 3. Etīde; 4. Elagū; 7. Aka; 9. Uz; 10. Ars; 13. Arpa; 15. Item; 16. Bos; 17. Krīt; 18. Ire; 20. Māters; 21. Lauska; 22. Dot; 23. Lapot; 24. Maska; 25. SED; 28. Ar.

GRĀMATNIECĪBA

Redakcijai piesūtīti šādi izdevumi: Latviešu tautas pasakas par zvēriem. Apgāda Imanta, Kopenhāgenā izdevums ar Ojāra Jēgena ilustrācijām. Grāmatā 83 pasakas, un ar savu technisko glīto apdari tā būs patīkama dāvana bērniem un jaunatnei.

Daugavas Vanagu biļetens Nr. 10. DV Rietumvācijas (centrālās) valdes izdevums. Saturā: Ievads; Valsts svētkos; Domas par Latviju; Jaunīņš padomju armijas ierocis; Latviešu leģionā; DV visā pasaulē; Latvija Amerikā; Nodaļas, kas dzīvo; Pēdējā mēnesī; Varoņgars; 18. novembrī; Ārējā informācija presē; Antikomūnistiskā informācija.

ZELTĪTE AVOTIŅA

Bērnības silā

RUDENĪGAS PĀRDOMAS

Tāda aizlijusi vasara dažreiz apsola siltas rudens dienas. Tieši vai pārpilnas svētdienīgu domu, gaišu zilumu mākoņu plaisās tās aicina laukā. Laukā un vējam līdz, kas, no jūras nākdams, mežu galotnēs aplauzis ragus, elpu pazaudējis, lēnīgs tekā pa staipekņu apaugušiem celiņiem, tikai tā pa jokam ar pirksta galu satrūcinādams kādas peļķes aizmigušo spoguli. Lūk, vējš pasmaida un ielēc zaļajā sūnā — sīku saules zaķīšu pulkā, kas, pa zaru un skuju galiem spraukdamies, pieņirbinājuši visu meža vidu. Kuplā viršu cerā, aiz červelainas saknes vai zaļa ciņa snauduļo sūnas, sarkanas un brūnas, apaļām, glumām galvām. Nē, nekur nav ko steigties, rudens pasaulei ir diezgan miera!

Apstājos, nolaužu apšu bekai brūngano galvu, — skalu groza vajadzētu, vai arī tāda apaļa, no dzeltenām priežu saknēm pīta... Un vaskainu bērza lapu vajadzētu un tumša kadiķu pudurīša kā Silciema mežā. Skābarde paskurina lapas man pār galvu: nav. Melns gliemezis, manu soli samanījis, ievelk radziņus un sastingst. Sila balodis neapgurdams sauc kokā. Un man prātā, kā agri cēlāmies un gājām sēnēs vēl pirms saules pa miglaino krēslu. Kā kājas jau pie pirmā soļa pagalma zālē bija slapjas; kā gatavi, pārsprāguši rožāboli, rasā ieripojuši, kārdināja mūsu miglainās acis un aicināja paņemt līdz. Un burkānu dobēs zem nolutušiem lakstiem spīdēja sarkanīgi sakņu gali. Cik reižu gan tikām tādu ziņkārīgu burkānu izrāvuši! Nobraucījām lapas un nomazgājām rasā. Kā tas garšoja! Tāds sulīgs un ledaini auksts...

Es apsēdos sūnā — blakus apšu bekas nolauztai galvai un aizvēru acis. Lūk tā. Burkānu dobei pāri un pa garu, garu runkuļu vagu uz gravu, kur — smilgās un zālēs slēpdamies — gaidīja rudmieses un vēlīnā rudenī rožaini vilnīši, tādām pūkainām maliņām. Zem lielās egles vai līdz acīm skujās tupēja tumšas cūcenes. Un tad mēs gājām cauri augstām, apdzeltējušām papardēm.

Līdz pat bižu galiem pazudām rasas jūrā. Un tālāk pa stigu. Gar stigas malu, viršos un baltajā sūnā kautrīgi smaidīja cietenes. Skaņām balsīm apsveicām katru tādu meža brīnumu, aptaustījām cieto kātu un spīdīgo, sarkanbrūno cepuri. Vai dieniņ, taču tārps uzdrīkstējies kātā iesēsties?

Kad bijām tā ap stigas vidu, tad pirmā saule pārskrēja priežu galiem. Dzilna spalgi iekliedzās, laikam aiz prieka par rudenīgā mirdzuma pilno pasauli. Staipekņu sīkās, zaļās vārpiņas ietrīcējās rīta vējā. Varbūt tas nemaz nebija rīta vējš? Varbūt bija tikai meža elpa? Pie krustcelēm mēs apmetāmies uz akmens veca, salīkuša bērza paspārnē un kodām karašas vai svaiga Jāņu siera gabalā. Sarindojām sūnā katrs savas sēnes — bekas, gailenes, bērzlapes un cietenes par sevi — un skaitījām, kas vairāk grozā salasījies.

Pasaules kara ierakumi aizlocījās tepat aiz līkā bērza. Allaž tie bija pilni pārsteigumu. Dažreiz uzskrējām pašam zaķu lielkungam virsū, kas aizsapņojies kūkoja grāvja līkumā; pagalam pārbijies tas uzlēca stāvus gaisā un tad aizdipināja gar grāvja malu. Dažreiz tikko neuzmīnām kādas glodenes astei, kas kā spīdīga cilpa tepat mūsu priekšā ielocījās sūnā.

Un tad kādu rītu pamanījām grāvja malā veselu brūkleņu svētību. Katrai mētrai ogu ķekars galā! Citurīt vāvere mums iemeta ciekurzi grozā. Grāvis bija brīnišķa vieta, pa to mēs darbojāmies labu laiku. Cēlām no sūnu spilventiņiem kūtis un dzinām zīļu teles un čiekuru gotiņas ganos. Liels egļu čiekurs bija saimnieks un gāja apskatīt savus rudzu laukus. Kuplie smilgu gali, sūnās saspraustī, bija balti un dzelteni, un saimnieks nolēma, ka rudzi jāpļauj. Veca, tārpaina beka bija „dampis" un labību izkūla tepat uz lauka. Kad „dampis" pats no lielās kulšanas izšķīda gabalos, iedomājām arī mājas. Tētīt! Pusdienas laiks jau gandrīz vai klāt! Uz mājām!

Atveru acis. Redz', kā aizdomājās! Uz mājām! Jā, jāiet vien būs. Paceļu savu salauzto apšu beku, — jau gluži nomelnējusi kāta vietā. Gliemezis pavilcies gabaliņu tālāk, atstādams zālē sidraba sliedi. Ja nu būtu grozs, tāds apaļš un gaišs, tad salasītu sēņu vai veselu sieku! Lūk tā. Sila baložu dūdošanas pilns viss mežs. Eju un skatos — viršos kāds grazīgs beku. Mežsargs vai bēglis? S... cnieši jau sēnes nelasa! Bars pūpēžu noskatās man pakaļ. Tādi mīlīgi un balti kā mājās!

K. AUGSTKALNS

CILVĒCES TRAĢĒDIJA

III

Pašā Pad. savienībā terrors ir vēl smagāks nekā okupētajās zemēs, izņemot Baltijas valstis, kur tas ir visdrausmīgākais. Dzīvodami gadu desmitus ilgstošos draudos, nospiestībā un nabadzībā, padomju ļaudis iekšēji pārvērtušies un aizguvuši kaut ko no meža dzīvnieku psīches un dzīves veida. Tie spēj dzīvot visprimitīvākos apstākļos, tie jūtas mūžīgi apdraudēti un vajāti un nīst savus vajātājus; tikai nelielai daļai, kas redzējuši zemes uz rietumiem no īstās Pad. savienības robežas, ir zināms priekšstats par citādu dzīves veidu, resp. to, ko viņi vēlētos. Tas, ka arī Pad. savienības pilsoņi vēlas režima maiņu un brīvību, skaidri parādījās 1941. g. Tie miljoni gūstekņu, ko saņēma vācieši, nebūt nebija tīras kara darbības rezultāts. Ļoti liela loma še bija padomju pilsoņu negribai cīnīties par pastāvošo iekārtu, kā arī ilgām pēc brīvības. Bet vācu nežēlība pret gūstekņiem un civīliedzīvotājiem, kā arī vispārējais politiskais stulbums ar laiku izraisīja naidu un zināmu cīņas gribu. Ne velti saka, ka Pad. savienībā ir 2,5 proc. partijas biedru (valdošā šķira), 2,5 proc. līdzjutēju un 95 proc. izjutēju.

Pad. savienības iedzīvotāju lielākā daļa neapšaubāmi nīst pastāvošo iekārtu, tikai šī spēka izraisīšana un iesaistīšana cīņā ir daudz grūtāka un sarežģītāka nekā okupētajās zemēs. Komūnistu vadība visu laiku un visādiem līdzekļiem centusies ieaudzēt neuzticību un naidu pret pārējo pasauli, un šai propagandai neapšaubāmu attaisnojumu un pamatojumu deva vācu izrīcība kara laikā, kā arī rietumu sabiedroto nostāja pēc kara. Kurš no desmitiem tūkstošiem izdoto vlasoviešu un kazaku vai ar varu repatriētiem padomju pilsoņiem var ticēt, ka pārējā pasaulē valda brīvība un cilvēcība?! Šo necilvēcību zina ne tikai cietušie, bet arī daudz citu. Tam visam vēl pievienojas cilvēka neuzticība cilvēkam Pad. savienībā.

Lai izmantotu cīņai neapmierinātību ar pastāvošo iekārtu, vispirms jāatrod ceļš, kā iegūt uzticību. Še nepieciešams rast vienkāršus, visiem saprotamus saukļus, kas saskan ar cilvēku vēlēšanos. Tie varētu būt: atbrīvošana no terrora, privātīpašuma atzīšana, sevišķi zemes atdošana zemnieku īpašumā un patstāvība atsevišķām tautām. Šie saukļi jādeklarē rietumu lielvalstīm, garantējot to ievērošanu, bet saukļu izplatīšana katrā ziņā jānodod brīvajā pasaulē esošo bij. Pad. savienības pilsoņu rokās. Uzdevuma veikšanai jāveido vadības centri, vienalga, vai tos sauc par pagaidu valdībām, komitejām vai pārstāvībām. Te galvenokārt izmantojami cilvēki, kas paši izbaudījuši komūnistu terroru un visos sīkumos pazīst patreizējos apstākļus. Jāveido arī nacionālas bruņotas vienības, kuras varētu izsēdināt savas tautības apdzīvotos rajonos līdz ar kara darbības sākšanos. Še gribētos uzsvērt, ka pašā pirmajā brīdī tur nevajadzētu būt klāt nevienam ārzemniekam resp. rietumvalstu piederīgajam. Tikai vēlāk, kad jau nodibināts kontakts ar vietējiem iedzīvotājiem un iegūta zināma uzticība, būtu vēlama rietumnieku klātiene, lai atvieglotu darbības nākošās pakāpes sasniegšanu un proti — iedvestu pārliecību, ka komūnistiskā iekārta drīz sabruks. Šīs pārliecības radīšana ir ļoti svarīgs faktors, bez kā grūti sagaidīt plašu un aktīvu iesaistīšanos cīņā. Te gan galvenā loma notikumu norisei frontē.

Ja izdotos iegūt apspiesto cilvēku uzticību un iedvest viņiem pārliecību, ka pastāvošā iekārta sabruks, izraisītos milzīga pretestība, aktīvu cīņu ieskaitot, kas varētu lavīnveidīgi pārvelties visai Pad. savienībai un radīt sabrukumu bez ilgstošas asiņainas cīņas. Sevišķi izdevīgus apstākļus izraisīšanai neapzinīgi sagādājis pats Staļins ar saviem bendes kalpiem. Miljoniem baltiešu, baltkrievu, ukraiņu, tatāru, kaukaziešu utt., kas ar brutālu varu atrauti savai tautai un tēvzemei un necilvēcīgos apstākļos iesaistīti svarīgu izejvielu iegūšanas un bruņošanās rūpniecības procesā pa visu padomijas territoriju, ir sprāgstviela, kas, pareizi aizdedzināta, spēj uzspridzināt Pad. savienību. Ar izplētņlēcējiem pārvarot vienas vergu nometnes sardzi un dodot atbrīvotajiem cilvēkiem ieročus un maizi, radīsies fanātisku cīnītāju pulks. Šādu nometņu ir bezgala daudz. Ja līdz ar kara izcelšanos Staļins arī vēlētos visus šos cilvēkus iznīcināt, viņš tomēr nedrīkstētu to darīt, jo tad sabruktu viss ražošanas process.

Militārajai vadībai terrora sistēmā ir īpatas priekšrocības, bet arī īpatas vājās puses. Par priekšrocību jāatzīst augstākās vadības spēja pieņemt lēmumus, nerēķinoties ne ar ko. Tas dod iespēju izraisīt darbību, kur vēlas un kad vēlas. Zemākai vadībai atvieglota uzdevumu izpildīšana, jo nav jārēķinās ar cilvēku upuriem.

Vājā puse — tikai augstākais priekšnieks, kas devis pavēli, mainoties apstākļiem, drīkst mainīt izpildīšanas kārtību, bet to nevar darīt neviens no izpildītājiem. Neskaitāms daudzums komandieru, vecākos ģenerāļus ieskaitot, otrā pasaules kara laikā zaudēja galvas it kā pavēles neizpildīšanas vai pat sabotāžas dēļ. Sarkanajā armijā loģiski un apstākļiem atbilstoša darbība kaujas laukā norit tikai tik ilgi, kamēr viss risinās saskaņā ar iepriekš izstrādāto plānu un doto uzdevumu. Tiklīdz pretinieks ar aktīvu darbību rada jaunus apstākļus, rodas nesaskaņotība, atbilstošas vadības trūkums, pat sajukums. Neviens no zemākajiem komandieriem nedrīkst ziņot, ka nav izpildījis uzdevumu, nedrīkst arī novērsties no dotā uzdevuma un pieskaņoties jaunajiem apstākļiem, bet cenšas kaut kā cīnīties uz savu roku.

Vācu sekmes 1941./42. g. vasarās nav izskaidrojamas ar skaitlisko un materiālo pārākumu. Vāci sāka uzbrukumu ar 145 divīzijām, bet Pad. savienībai rietumu pierobežā nebija daudz mazāk. Kopējo skaitu gan nezinu, bet Baltijas valstīs vien, kur samērā īsa robeža ar Vāciju, kara sākumā bija novietotas pāri par 20 sarkanarmijas divīziju. Vācu labākie tanki Mk. IV 1941. g. bija vājāki par krievu T 34, kuru esamību nebija zinājusi pat visaugstākā vācu vadība. Vācu transporta līdzekļi bija ļoti nepiemēroti Krievijas ceļiem. Vācu panākumu galvenie iemesli bija jau agrāk pieminētā padomju karavīru negriba cīnīties par pastāvošo iekārtu un viņu komandieru nespēja rīkoties atbilstoši apstākļiem, kad iniciātīva pretinieka pusē. Vēlākās sarkanarmijas uzvaras nav tik daudz pierakstāmas tās varenībai un vadības prasmei, kā vācu materiālajam sabrukumam, kas vairs nepieļāva kustīgo aizstāvēšanos.

Otrais pasaules karš un cīņas Korejā skaidri rāda, ka cīņā pret terrora pārvaldītām armijām milzīgu priekšrocību dod aktīva darbība, pat aizstāvēšanās kaujā. Brīdī, kad rietumu valstsvīri atzītu, ka trešais pasaules karš nenovēršams, viņu pienākums būtu pārņemt iniciātīvu savās rokās. Ja uzbrukumu sāks rietumnieki un uzspiedīs savu gribu austrumiem, tad aiztaupīsies neskaitāmas cilvēku dzīvības un kultūras vērtības.

TERRITORIJAS PLAŠUMS

Austrumu bloka valstis veido milzīgu nedalītu territoriju. Plašā territorija dod vadībai lielu rīcības brīvību kara vešanā, jo nav jābaidās pat no salīdzinoši lieliem telpas zaudējumiem. Territorijas plašums dod iespēju novietot izklaidus svarīgāko rūpniecību, kas ļoti apgrūtina pretiniekam tās sagraušanu. Vēl otrajā pasaules karā vācu aviācija nebija spējīga sasniegt krievu rūpniecības centrus pat Urālu rajonos — arī pēc Volgas sasniegšanas pie Staļingradas. Tikai pēdējā laikā izveidoti atsevišķi lidmašīnu tipi, kas var sasniegt kuru katru vietu Pad. savienībā. Bet arī še jārēķinās ar nopietnām grūtībām, jo lidmašīnām ilgu laiku jāatrodas virs ienaidnieka territorijas.

Diezgan plaši izplatīts uzskats, ka Pad. savienību nav iespējams uzvarēt tās milzīgās platības dēļ. Tas visumā diezgan pareizi, ja domā Pad. savienību iekarot tikai ar saviem bruņotiem spēkiem resp. ja grib rīkoties kā uzvarētājs-okupants. Tad arī šis plašums uzsūc sevī neiedomājamas karaspēka masas tikai okupēšanai, nemaz nerunājot par tiešo kaujas darbību. Bet uzvarēt Pad. savienību var gan tas, kas nāk kā atbrīvotājs, kas prot iegūt iedzīvotāju uzticību un iesaistīt tos cīņā savas zemes un tautas atbrīvošanai. To prasa arī īpatie klimatiskie apvidus un ceļu apstākļi, kur nepieradis karaspēks piedzīvos tādu pat traģēdiju kā vācieši 1941./42. gada ziemā.

Plašā, maz apdzīvotā territorija rada lielas grūtības arī padomju karaspēka vadībai, izdarot spēku pārgrupējumus un organizējot piegādi. Lai nogādātu Eiropas kara laukā Sibīrijā formētās vienības vai tur ražotos kara materiālus, tie jāpārvieto tūkstošiem kilometru ar dzelzceļa vai auto transportu. Tas prasa ilgu laiku, lielu ripojošu sastāvu un patērē daudz līdzekļu. Pad. savienībā transporta jautājums ir smags pat miera laikā, bet karā tas var pārvērsties par vienu no galvenajiem sakāves iemesliem. Padomijā transporta sistēmu var sagraut aviācijas uzbrukumi un partizānu darbība.

(Turpmāk beigas)

Kļūdas labojums

Šī raksta iepriekšējā turpinājuma beigās izlaista rinda, salaižot kopā divus atsevišķus teikumus. Ar 9. rindu no apakšas jālasa: „... Bez tam šī darba veikšana miera laikā dos milzīgu spēku pasīvai pretestībai apspiestajās tautās. Ne skaisti vārdi, ne deklarācijas nespēj apspiestajās tautās radīt tādu ticību nākotnei un gatavību upurēties, kā ja tās zinātu, ka brīvajā pasaulē ir viņu pašu karavīri, kas reiz nāks tos atbrīvot, ka ir viņu pašu valdības, kas simbolizē brīvību un patstāvību.

Valodnieces jubileja

Uz darbiem un sasniegumiem bagātiem piecdesmit mūža gadiem šinīs dienās atskatījās mūsu pazīstamā valodniece Edīte Hauzenberga-Šturma. Viņas šās zemes gaitas sākušās Vidzemes ziemeļrietumos — Svētciemā, kur viņa 1901. g. 24. nov. ieraudzījusi dienas gaismu diezgan vāciski noskaņotā ierēdņu ģimenē kā braša „svētdienas meitene". Svešais gars, šķiet, tomēr nav atsvešinājis mazo Edīti no apkārtējās latviešu tautas, un liekas, ka viņa jau ļoti agri un ar lielāku interesi nekā parasti bērni to dara, sākusi klausīties apkārtējā tāmiskajā latviešu izloksnē, uztverdama un novērodama tās īpatības. Viņas vācu valodas prašana būs stipri vien palīdzējusi jau agrāk izjust starpību starp vācu un latviešu valodu.

Skolas gaitās nāk klāt vēl krievu valodas prasme, un kad 1919. g. rudenī, nodibinoties Latvijas universitātei, E. H. kā daiļi noaugusi jaunava iestājas valodnieciski-filozofiskās fakultātes baltu nodaļā, viņa drīzi vien pārsteidz savus mācības spēkus ar apbrīnojamu inteliģenci, kas izpaužas ne vien viņas ārējā parādībā, bet it īpaši izcilā garīgajā attīstībā. Jau agri viņu iesaista fakultātes bibliotēkas darbā, un kad ar 1920. gada rudeni fakultātē noorganizējas kārtīgs mācības darbs, E. H. var jau pilnā apjomā parādīt savas lielās gara spējas un gluži apbrīnojamās dāvanas valodas parādību izpratnē. Jau agri prof. Endzelīns viņu iesaista gan savas toreiz vēl iespiežamās Lettische Grammatik korrektūras lasīšanas darbā (Lett. Gr. iznāca 1922. g. beigās), gan arī Latvijas vietu vārdu pierakstīšanā, kārtošanā un klajā laišanā (Lvv. I — 1922., II — 1925. g.).

It īpaši cieša kļūst viņas līdzdalība lielās Endzelīna un Mīlenbacha latviski-vāciskās vārdnīcas veidošanas darbā. Pašā sākumā, kamēr vārdnīca vēl vairāk balstījās uz Mīlenbacha veiktajiem priekšdarbiem, E. H. līdzdarbība vēl nebija tik dziļa, bet jo vairāk materiālu nāca no jauna klāt, jo tā kļuva ciešāka un nozīmīgāka. Iestrādājusies viņa gandrīz visu vārdnīcas veidošanas darbu veica viena pati (te viņai ārkārtīgi noderēja arī viņas labā vācu valodas prasme), tā ka prof. Endzelīnam palika tikai galīgā redakcija un etimoloģiskā puse. Varam droši apgalvot, ka, E. Hauzenbergai nepiedaloties Endzelīna-Mīlenbacha vārdnīcas veidošanas darbā, šī vārdnīca diezin vai maz būtu tapusi, katrā ziņā — ne tik ātri (apm. no 1922. g. beigām līdz 1932. g.). Šai ziņā cienījamā zinātniece patiešām izpelnījusies nemaz neizsakāmu latvju tautas pateicību, kaut gan viņa arvienu bijusi visai kautrīga un uz saviem lielajiem nopelniem šā darba tapšanā nekur un nekad nav pat aizrādījusi.

Sākot ar 1934. g., viņa kopā ar Endzelīnu laidusi klajā papildinājumus un pārlabojumus Endzelīna un Mīlenbacha vārdnīcai, kas iznākuši jau ar viņas un Endzelīna abu vārdiem. Laikam ap 1925. g. viņa izbeidza savu darbību fakultātes bibliotēkā, bet toties cītīgi sāka darboties Latviešu folkloras krātuvē valodas materiālu nozarē, gan pati krādama un apstrādādama dialektoloģijas materiālus dažādu Latvijas izlokšņu aprakstu veidā (tie publicēti Filologu biedrības rakstos), gan vadīdama vispārējo dialektoloģisko materiālu vākšanas darbu (no 1929.—35. g.). Studijas gan drusku aizkavējās, bet toties, tās 1931. g. beidzot, viņa ir faktiski ne tikai kandidāte, bet jau nobriedusi zinātniece. No 1935.—41. g. viņa skaitās par Folkloras krātuves vecāko archivāri. Tais pašos gados viņa iztur arī doktora pārbaudījumus. No 1941.—44. g. viņa ir vienā laikā Latviešu valodas krātuves pārzine un arī L. U. privātdocente baltu valodniecībai.

Pa visiem šiem gadiem E. H. sarakstījusi arī labu tiesu zinātnisku rakstu. Kopš 1944. g. viņa ir trimdā Vācijā, un no 1946.—49. g. Baltijas universitātes ārkārtējā profesore. Daudz rakstījusi arī presē par praktiskiem valodas jautājumiem. Tiklab viņas zinātniskie, kā arī praktiskai valodniecībai veltītie raksti liecina plašu erudīciju, stingru, varbūt pat drusku dogmatisku metodi sava skolotāja prof. Endzelīna garā un dziļu valodas parādību izpratni vispārīgi. Beidzamā laikā jubilāre raksta par valodas jautājumiem Latvju enciklopēdijā. Novēlēsim viņai vēl daudz diženu sasniegumu par svētību mūsu valodas tālākās pētīšanas darbam.

Prof. E. Blese

Jaunie Nobela prēmijas laureāti

Nobela prēmijas ieguvēju skaitā šogad ir vairāki atompētniecībā nodarbināti zinātnieki — ar slavenajiem amerikāņu profesoriem 39 g. v. Sīborgu un 44 g. v. Mekmilenu priekšgalā, kuri savā laikā atrada izotopu U-233. Kamēr Sīborgs ar Mekmilenu dala Nobela prēmiju ķīmijā, arī fizikā tā piešķirta par sasniegumiem atomenerģijas pētījumu laukā — 48 g. v. īru atompētniekam Ernestam Votenam (Walton) un britu 54 g. v. sēram Džonam Daglesam Kokkroftam. Arī šis zinātnieku pāris jau ilgus gadus strādājis kopā, jau 1932. g. radot pasaulē ievērību ar saviem mēģinājumiem skaldīt atomus ar augstsprieguma elektrisko lādiņu palīdzību. Nobela mieru prēmiju, kā jau agrāk ziņots, šogad ieguva pazīstamais franču arodsavienību vadonis Leons Žuo, bet literātūrā — 60 g. v. zviedru rakstnieks Pers Fabians Lagerkvists par romānu Baraba, kam veltīsim speciālu rakstu kādā no nākošajiem numuriem. Lagerkvists, kura Baraba īsā laikā tulkots 10 valodās, bija kandidāts jau iepriekšējā gadā; viņa kandidātūru atbalstīja Nobeļa prēmijas ieguvēji agrākajos gados — Andrē Žids un Rožē Martēns Digārs. Kā teikts žūrijas lēmumā, Lagerkvistam prēmija piešķirta īpaši par „māksliniecisko spēku un dziļo neatkarību, ar kādu viņš savos darbos mēģina atrast atbildi cilvēces mūžīgajām problēmām. 10. dec. Zviedrijas karalis Gustavs Adolfs svinīgi pasniegs arī iegūto, 1951. g. Nobela prēmiju medicīnā dzeltenā drudža uzveicējam — pazīstamajam amerikāņu zinātniekam, 52 g. v. Maksim Teileram.

Vai modernā māksla tiešām tik nepopulāra

Lai konstatētu publikas nostāju pret mākslu vispār un moderno mākslu atsevišķi, daudzās Rietumvācijas mākslas izstādēs mēģināts rīkot aptaujas ar apmeklētājiem. Bet tā kā lielais vairums apmeklētāju izsniegtās aptaujas lapas parasti neizpilda vai arī, lai „ātrāk tiktu vaļā", ieraksta kādas atbildes pa roku galam, tad tā reti kad bijis iespējams iegūt kaut cik raksturīgu materiālu. Daudz nozīmīgāki šinī ziņā ir praktiskie rezultāti, kādus devusi ceļojošā izstāde Krāsainā grafika, ko rādīja pavisam ap 20 lielākajās Vācijas pilsētās. Pēc pirmo 12 izstāžu slēgšanas savāktā statistika par pārdotajiem darbiem atļāva diezgan interesantus secinājumus, kas lielā mērā pārsteidza kā rīkotājus, tā pašus māksliniekus. Izstādāmās grafikas nekādā ziņā nebija izvēlētas pēc kādas konvencionālas mērauklas vai rēķinoties ar kādu iedomātu publikas gaumi, bet pēc iespējas bija respektēti visi mākslas virzieni. Gan jau paši iesūtītie darbi pārsvarā sekoja abstraktās mākslas virzienam. Izrādījās, ka publika māksliniekiem šai ziņā necerētā kārtā bija sekojusi

No statistikas par 12 izstādēs pārdotajām 460 krāsainajām grafikām spriežams, ka publika visās pilsētās devusi priekšroku zināmiem darbiem. Pie tam vērojamas trīs raksturīgas iezīmes: pirmkārt, publika nav vadījusies no žūrijas piespriestajām godalgām; pirkti gan arī godalgotie darbi, bet samērā maz. Otrkārt, publika nav izmeklējusies pazīstamus autorus, un vairums pārdoto grafiku ir jaunu, līdz šim gluži nepazīstamu mākslinieku darbi. Treškārt, publika nav arī īpaši izmeklējusies naturālistiskos darbus, kādi izstādēs arī bija, bet vislielāko interesi veltījusi tieši modernajiem.

No tā secināms, ka publika savu spriedumu veido gluži patstāvīgi, ko parasti nemēdz pieņemt, un izrādās, ka vācu publika ir labāka nekā tās slava. Minētās izstādes bez tam liecina, ka nav tiesa apgalvojumam, it kā tagadējā publika neizrādītu nekādu interesi par laikmetīgo mākslu. Izstādes gan parasti bijušas labi apmeklētas, bet pārdoto darbu skaits neliels. Krāsainās grafikas izstādes tagad apliecinājušas, ka tam ir gluži financiāli iemesli. Tikai retais izstāžu apmeklētājs var atļauties iegādāties gleznas par vairākiem simtiem marku, bet kolīdz šinīs izstādēs labi moderni darbi bija pērkami par 15—70 markām, arī pircēju interese izrādījās itin ievērojama.

Spāņu-dienvidamerikāņu mākslas skate Madridē

Šādas skates Madridē rīko ik pēc divi gadiem, apvienojot tās ar spāņu renesanses radītājas ķēniņienes Izabelas atceres svinībām un Amerikas atklāšanas gada dienu. Šogad 500 gadu atceres svētkos šīs svinības bija sevišķi iespaidīgas, un plašā mākslas skate — viens no sensācionālākajiem notikumiem Madrides mākslas dzīvē.

Skate reprezentē pēdējo divi gadu glezniecību, skulptūru un architektūru. Dienvidamerikas spāniski runā-

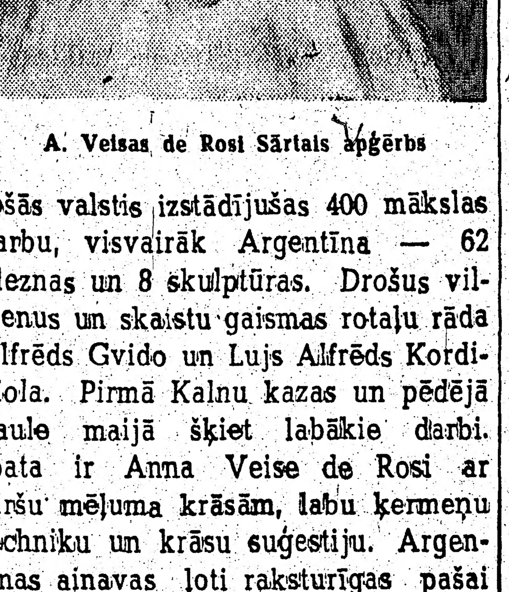

A. Veisas de Rosi Sārtais apģērbs

jošās valstis izstādījušas 400 mākslas darbu, visvairāk Argentīna — 62 gleznas un 8 skulptūras. Drošus vilcienus un skaistu gaismas rotaļu rāda Alfrēds Gvido un Lujs Alfrēds Kordiviola. Pirmā Kalnu kazas un pēdējā Saule maijā šķiet labākie darbi. Īpata ir Anna Veise de Rosi ar viršu mēļuma krāsām, labu ķermeņu techniku un krāsu suģestiju. Argentīnas ainavas ļoti raksturīgas pašai Spānijai: kalnu ceļi vijas apkārt klintīm (Eižens Danerī — Mirušie ceļi), akmenāji (Roberts Azoni — Akmeņi un Antonijs Fernandess Muro — Nedzīvā daba). Heinricha Loranaga Zvejas kuģis rāda zvejnieku dzīvi, kā arī īpatās vēršu cīņas gleznā Kalmajas torero. Stipras kubisma iezīmes Gindiči darbos. Argentīniešiem īpatā romantika skaidri izteicas Luija Akino, Paula Kotareļas, Alises Vīdenbrugas uc. darbos.

Bolīvijas un Kolumbijas kopējās divi zālēs redz šo valstu tuvo radniecību, tematu un mākslas uzskatu līdzību. Drūms modernists ir Jūlijs Kastilo (trijstūrveidīgas sejas); kā īpats tumšo krāsu meistars, sasniedzot dziļu drāmatismu, izceļas Gusmans de Rohass. Ilūziju un fantāzijas pārpilni Raula Kalderona darbi. Tropu pavasari vēl neredzēti tēlo Eladijs Valess.

Īpati, kā modernisma izmisumu un katras reālitātes iezīmes trūkumu pauž vairāki Čīles modernisti: Francisks Ota, Ramons Vergara, Matilde Peresa uc. Bēdīgi slaveno trijstūru mākslu pārstāv Pauls Burkhards. Liela tematu dažādība. Labu sejas techniku redz čīliešu Sergeja Montesino un Paskala Gambino darbos.

Vienreizēju kosma rašanās skatu devis Perū gleznotājs Ādolfs Vinternics savā Lielā mistērija. Piecas atsevišķas dažāda formāta gleznas ietvertas kopējā rāmī. No pirmatnēja chaosa sāk veidoties pirmās dzīvo būtņu un kosma iezīmes, pār visu stāv visuredzētāja Radītāja acs un kārto tālāko attīstību. No dažādo toņu ugunsstrēlēm rodas brūngana viela. Tā mūsu zeme. Vinternics īpats modernists, spilgtu krāsu kombinētājs, bet ar skaidru reālitātes un drāmatisma apziņu.

Dziļu pašreizējā cilvēka traģismu rāda venecuēlietis K. Sosa liela for-

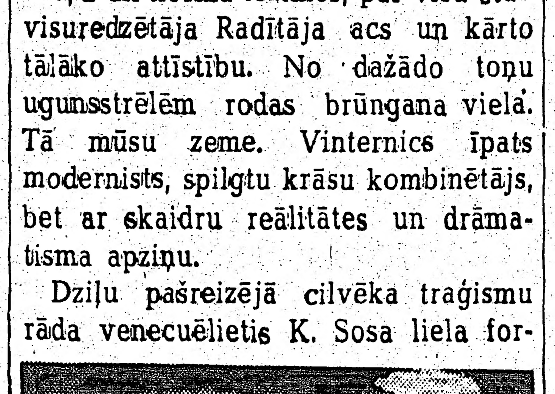

R. Azonī Akmeņi

māta gleznā Karš — cilvēka maska krīt un parādās īstā, mežonīgā seja, kas ļaunā priekā pārvērš visu pasauli uguns, asins un saplosītu ķermeņu jucekļī.

Figūru mākslas meistarībā izceļas ekvadorieši: Manuels Rendons un Hozē Gerera.

Spānijas gleznotāju darbu vairāki simti, te tad arī visu moderno virzienu pārstāvji. Izveicīgus krāsu laukumu kombinējumus ainavās devuši Fernando Orneļas un Francisks Moreno Galvāns (katrs laukums citā krāsā). Labi ainavisti (īpati Spānijai) Benjamiņš Palensia, Bordons Medina uc. Spilgtu krāsu jaukšanas meistari Viktors Korteso, Antonijs Lopess un Parsevals.

Benito Konsenta savā liela formāta gleznā Kristus dziļi ievaino katru skatītāju: primitīvi darinātie krusti kopā ar mežonīgo piestiprināšanas veidu pārspīlēti sakropļo visus Lielā Cietēja locekļus. Iespaidīgā krāsu harmonija vēl pavairo traģismu. Šis jāuzskata par labāko skates darbu.

Abstrakto mākslu pārstāv Huans Hozē Vera un Fredis Semulis. Patīkamos figūru veidolos izteicas Pēteris Peress, Jūlijs Ramis, Mampaso un Lara. Kā galēji naturālisti spāņu glezniecībā ienāk Salazars Rodrigess un L. Murga.

Jāatzīst, ka šī izstāde ir spīdoša spāņu ģenija izpausme, skaisti ietuvrēta mākslinieciskās gaumes izteiksme, laba spāniskās elegances un īpatību harmonija. Pastāv daudzi kopēji pavedieni visu spāņu-dienvidamerikāņu valstu un Spānijas mākslas dzīvē. Var saskatīt daudzas bīstamas un arī izveicīgas tieksmes, bet tas viss dod jaunu sajūsmu, palīdz atrast jaunas formas.

Šīs izstādes izlases darbu skati nākošā gadā paredzēts rīkot Parīzē un Dienvidamerikas valstu galvaspilsētās.

Alberts Spoģis

V. SKAISTLAUKS

18. novembris Eslingenā

Lielajā zālē zem dievnama
atkal bij svinīga junda —
Latvijas dzimšanas piemiņa,
pagātnes atceres stunda.

Rozes baltās un sarkanās,
latvisko sedziņu raksti,
sveces mirdzoši trīcošās,
pārdomās aizvērtie plaksti...

Mūzikas skaņas un dzimtenes balss,
latviskās brīnišķās dziesmas
pauda, ka ciešanām tuvojas gals,
izgaistot upuru liesmās...

Aizejot mājās bija ikviens
apdvests ar mūžības elpu,
kuŗa kā neredzams pavediens
vijās caur rožvīto telpu.

Eslingenā, 1951. g. 18. novembrī.

KULTŪRAS CHRONIKA

Zenta Mauriņa Zviedrijā pabeigusi psīchoļoģisku romānu Frančeska, kas norisinās 1941.—1948. g. Latvijā, Vācijā, Zviedrijā un Itālijā. Romāna galvenā varone ir ģeniāla vijolniece.

Ņujorkas operetes biedrība atklājusi sezonu ar Aīdu, kur titullomā debitē jaunā dziedone Velta Meihubere — prof. V. Štota meita.

Ksēnija Brante amerikāņu publikai jau sniegusi vairāk nekā 50 koncertu un piedalījusies arī koncertturnejās pa lielākajiem latviešu centriem ASV un Kanadā.

Režisors Ansis Tipāns, kas no Zviedrijas ieceļojis ASV, apmeties uz dzīvi Čikagā, kur strādā drēbniecības uzņēmumā.

A. Kalnāja koris Dziesmu vairogs sniedzis divus koncertus ar Jāzepa Vītola darbu izlasi. Koncertos piedalījās arī dziedātāja Austra Ruševica, vijolnieks Valdemārs Ruševics un pianists prof. Adolfs Ābele. Koncertu atlikums — 150 dol. nodots Jāzepa Vītola fondam.

Prof. A. Annuss pārceļas uz Ņujorku, cerot atrast darbu savā profesijā.

Rakstnieks Jonass Miesnieks Filadelfijā atradis darbu kādā amerikāņu grāmatu apgādā.

Vijolnieks Verners Taube un čellists Dzidris Treimanis saistīti Indianpoles simfoniskajā orķestrī, kur jau darbojas vijolnieks Viktors Ziedonis.

Dzejnieks Andrejs Eglītis no Zviedrijas devies uz ASV, kur uzturēsies apm. mēnesi, apceļojot lielākos latviešu centrus ar priekšlasījumiem un „Dievs, Tava zeme deg!" uzvedumu skaņu platēs.

Latviešu ārsti Kanadā neatlaidīgi cīnās par prakses tiesībām. Dr. G. Drillis tās ieguvis jau pirms pāris gadiem un strādā par ārsta palīgu Espaņjolā. Dr. Bišmanis no Otavas pārcēlies uz Vankuveru, kur labākas prakses iespējas. Dr. Bārdiņš strādā Kalgārijā, Dr. Čiekurs Kingstonā un Dr. Tūters Otavā. Vairāki ārsti strādā arī Montreālā. Ap 10 ārstu, to skaitā arī vairākas sievietes, dažādās slimnīcās strādā par internistiem, lai pēc gada veiktu pārbaudījumus.

Komponists Volfgangs Dārziņš ar dzīves biedri — gleznotāju Annu Dārziņu jau otru gadu dzīvo Spokenē (Vaš.), kur komponists ir mācības spēks konservatorijā, un patlaban gatavojas koncertiem. A. Dārziņa paredzējusi 3 gleznu izstādes.

Toronto DV teātŗa ansamblis nodibinājis patstāvīgu teātŗa biedrību. Mākslinieciskā vadītāja Milda Bērziņa-Muižarāja patlaban iestudē Sprīdīti un Diriģentu.

Kārļa Skalbes klubs Toronto sarīkoja mirušā dzejnieka piemiņas vakaru, kur referēja Dr. H. Tichovskis. 15. dec. klubs rīko Zentas Mauriņas vakaru.

Operdziedonis Boriss Piekalnītis kazaku koŗa turnejā no ASV ieradies Eiropā. Turneja paredzēta no Skandināvijas līdz Balkaniem, ieskaitot Berlīni.

Ar Brīvās Eiropas komitejas stipendijām uz Bonnu studēt devušies trīs latviešu jaunieši no Zviedrijas. Zobārstniecību studēs E. Alberinga, bet medicīnu A. Breikšs un I. Ansone.

Zviedrijas latviešu studentu novada jaunajā prezidijā ievēlēti: priekšs. cand. phil. P. Šadurskis, vicepriekšs. stud. rer. nat. H. Meija, sekr. stud. phil. M. Brīvakine, kas. stud. arch A. Pētersons un biedrzine zobārste I. Treimane.

Žurnālists Fricis Strazdiņš ieradies Ņujorkā.

Ādolfs Kaktiņš strādā kādā Milvokijas grāmatu sietuvē, uzstādamies arī koncertos. Decembŗa sākumā mūsu Tēvzemes balvas laureāts piedalīsies arī Ļaunā gara izrādē, ko sagatavo rež. Pēteris Ozols.

Gleznotājs A. Prande dzīvo un strādā Milvokijā.

Vēl jau viss nav pagalam...

FEĻETONS

Manam dzīvokļa biedram Rolandam nupat bija vārda diena. Nolēmām to svinēt kopīgi, salūdzot visus draugus. Mana vārda diena gan vēl tikai pēc seši mēnešiem, bet tā kā septiņus gadus nebiju to svinējis, tad labprāt pievienojos draugam. Galdā nāca televīzijas uztvērēja vērtība. Uz pusēm ar Rolandu.

Draugi saradās kuplā skaitā. Sākumā viss gāja kā nākas. Iemetām un uzkodām, pa starpām uzsauca augstas laimes un slavēja par vecīšiem uz goda. Kā jau dziedātāju tautas locekļi, pēc desmitās glāzītes „uzņēmām meldiņu". Sākām ar Daugaviņa puto balti, tad nāca Zilais lakatiņš, Dažu skaistu ziedu utt. Bet pēc piecpadsmitās kārtas gāja vaļā Po ģikim stepjam Zabaikala. Dziesmai beidzoties, daži sāka protestēt, aizrādīdami, ka esam latvieši un jādzied latviski.

„Taisnība! Rausim vaļā Volga, Volga .. pa latviski," priecīgs ieminējās kāds viesis.

Mēs ar Rolandu gan cēlām iebildumus, bet kamēr tikām pie vārda, Steņka jau bija kņazieni pārlaidis pār bortu, un mūsu protests reizē ar viņu nogrima jūras viļņos.

Lai mazliet apklusinātu kori, ķērāmies ar Rolandu pie jaunu pudeļu atkorķēšanas, uzaicinot sākt vispārējas pārrunas. Šoreiz laimējās. Dubinušku nolika kaktā, un sākām apspriest dienas problēmas.

„Diez, kur tas Plostiņš to naudu rauj — tikko nopirka auto, jau lūkojas pēc mājas," ierunājās Trusītis.

„Kur naudu ņem? Viss uz parāda. Tāpat kā tev pašam. Domā, es nezinu, ka ancuks, kas tev mugurā, nav vēl samaksāts," atcirta Zaķītis.

„Ko tu, ļepausi, kasies gar manu ancuku!" iekaisa Trusītis, „Vai es varēju raust naudu kā tu? Jau Vācijā, konservus dalīdams, sāki krāt dolarus..."

„Ko muldi — tā bija iekrāta alga, ne konservi. Bet tu, par kasieri būdams..."

„Atbāz viņam!" iesaucās Klimpa. „Ko jauc tautas kopību, rakņājoties pa vecām lietām."

„Sesks tāds! Kas tev par daļu? Lai vīri izdarās!"

„Tautieši!" es centos viņus nomierināt. „Še nav vietas tādām pārrunām. Mēs taču svinam vārda dienu! Jūs esat mūsu viesi, — iedzersim un uzkodīsim, draugi. Te taču vesela bagātība..."

„Ak tu, diega mēle! Domā ar pāris ķilavām aizbāzt mums muti? Vai mēs neesam brīvā zemē, kur katrs var izteikt savas domas? Bet šis te ar diktātūru! Puikas — laukā viņu, lai nebojā gaisu!"

Nepaguva ne ielāgot ierosinātāju, kad jau izlidoju pagalmā. Drošāku patvērumu atradu saimnieka garāžā.

Pēc īsa klusuma mūsu viesi dziedāja Lai dzīvo sveiks. Laikam Rolandam. Tad atkal citas dziesmas. Izskanot Draugi esam, draugi būsim, jau taisījos kāpt augšā, kad atkal sacēlās tracis. Logam izbira stikli, un pie garāžas durvīm novēlās tukša alus pudele. Pēc brīža atkal kāds izlidoja pa durvīm, un Rolands visā savā vārda dienas godībā atsēdās man blakus.

Tā garāžā klusi turpinājām vārda dienas svētīšanu stundas trīs, kamēr dzīvoklī skanēja varenas dziesmas. Visnomierinošākā bija Vēl jau viss nav pagalam... Tas lika domāt, ka vismaz galds, krēsli un abas kušetes būs pārcietušas svinības.

Labi, ka mājas saimnieki bija ceļojumā, citādi diez' kā mums vēl klātos.

Grozgalvītis

Sestdien, 1951. g. 1. decembrī

1951. g. 7. novembrī aizgāja ...

Kārlis G...

dzimis 1890. g. 31. martā, Valmieras ...

1951. g. 7. novembrī pēkšņi no ...

Insulas latviešu komitej...

Kārlis G...

dzimis 1890. g. 31. martā, Valmieras ...

Mūsu mīļais vīrs un tētis

Eduards Nikol...

dzimis 1904. g. 28. martā Krustpils ...

Latviešu grāmatu apgāds

IMANT...

c/o I. Reltmanis, Postbox 292, K...

INGRĪDAS VĪKSNAS lielais romāns

Mums jābrien...

I un II daļa

Latviešu tautas pasakas

BRĀĻU GRIMMU

Pasaka par Sark...

Šinīs dienās iznāk:

E. SALNĀ romāns

BADA...

ERIKA KESTNERA vispopulārākais dar...

Emīls un Berlīn...

1951. g. 7. novembrī aizgāja aizsaulē mans gaišais mūža draugs, Burtnieku pag. Pilskalna skolas pārzinis un draudzes ērģelnieks

Kārlis Graudiņš

dzimis 1890. g. 31. martā, Valmieras pag. Apbedīts Berchtesgadenas kapos.

Ilgas un sauli, ko sirdī tu nesi,
Mēs pārvedīsim dzimtenē.

Dzīves biedre Berchtesgadenā,
dēli nezināmā svešumā,
brālis ASV un māsa dzimtenē.

1951. g. 7. novembrī pēkšņi no mums šķīrās

Insulas latviešu komitejas pirmais priekšsēdis

Kārlis Graudiņš

dzimis 1890. g. 31. martā, Valmieras pag. Apbedīts Berchtesgadenas kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs
Insulas latviešu komiteja

Mūsu mīļais vīrs un tētis

Eduards Nikolajs Lasmanis

dzimis 1904. g. 28. martā Krustpils pag., š. g. 23. oktobrī Bedburgā aizgāja mūžībā.

Viņu dārgā piemiņā paturēs
sieva un meitiņas

Latviešu grāmatu apgāds

IMANTA

c/o I. Reitmanis, Postbox 292, Kobenhavn V, Danmark,

piedāvā tikko iznākušās grāmatas:

SALLIJAS SALMINENAS romāna **KATRĪNA**

II grāmatu (beigas)

DM 6,75; Zv. kr. 8,25; D. kr. 10,50; Šil. 11/6; Dol. 1,75; A. šil. 14/6

Vēl nedaudz eksemplāros krājumā arī šī romāna I grāmata
DM 5,75; Zv. kr. 6,75; D. kr. 8,75; Šil. 9/10; Dol. 1,50; K. dol. 1,60; A. šil. 12/10.

KATRĪNA — grezns kopsējums ar autores autogrammu saņemams tiem, kas grāmatu pasūtināja iepriekš caur visām apgāda pārstāvībām, kā arī ierobežotā skaitā, pasūtinot tieši apgādam, pievienojot à Dol. 3,75.

INGRĪDAS VĪKSNAS lielais romāns

Mums jābrien jūrā

I un II daļa

kopsējumā ar mākslinieka Niklava Strunkes trīskrāsu vāku un iekārtojumu

DM 9,50 (ies. 12,50); Zv. kr. 11,75 (15,25); D. kr. 15,75 (19,75); Šil. 16/3 (21/-) Dol. 2,50 (3,10); A. šil. 19/6 (25/6).

Latviešu tautas pasakas par zvēriem

ar Ojāra Jēgena daudzkrāsu un vienkrāsainām latviskām ilustrācijām būs skaista dāvana lieliem un maziem Ziemsvētkos.

DM 5,75 (7,50); Zv. kr. 6,75 (9,00); D. kr. 9,00 (12,75); Šil. 9/6 (12/9); Dol. 1,40 (1,90); A. šil. 12/10 (18/10).

BRĀĻU GRIMMU

Pasaka par Sarkangalvīti

ar daudzkrāsu ilustrācijām — atlikuši nedaudz eksemplāri.
DM 3,75; Zv. kr. 4,75; D. kr. 6,00; Šil. 7/2; Dol. 1,10; A. šil. 8/2.

MAZAIS VALSTS ĢERBONIS sudrabā uz nac. krāsu pamata.
DM 2,50; Zv kr. 3,25; D. kr. 4,75; Šil. 5/0; Dol. 0,90; A. šil. 6/8.

VALSTS ĢERBONIS lielas pastkartes formātā, uz krīta papīra, ar ērkšķu viņeti greznā izpildījumā.
DM 0,30; Kr. 0,50; Dol. 0,10; Šil. —/6.

NACIONĀLO KRĀSU VAIRODZIŅŠ, piespraužams, dāmām — nēsājams ķēdītē, sudraba izstrādājumā.
DM 2,50; Zv. kr. 3,25; D. kr. 4,75; Šil. 5/—; Dol. 0,90; A. šil. 6/8.

Šinīs dienās iznāk:

E. SALNĀ romāns **BADA BIEDI**

Romāna darbība, karavīra katliņa skatījumā, risinās no Tornas līdz Cēdelheimai. Šajā romānā mēs pirmo reizi redzam vienkārša karavīra ikdienu. Bez tam šis ir pirmais jaundarbs latviešu emigrācijas literātūrā, kur precīzi fiksēts II pasaules kaŗa latviešu karavīru žargons.

Populārā vācu jaunatnes autora
ERIKA KESTNERA vispopulārākais darbs

Emīls un Berlīnes zēni

Nav zēna, kas šo grāmatu nelasītu ar vislielāko interesi. Arī pieaugušie šo grāmatu lasīs ar prieku.

Sagatavošanā

un iznāks vēl pirms Ziemsvētkiem pazīstamā rakstnieka Kronina lielais romāns trīs daļās ZVAIGZNES RAUGĀS LEJUP, kas Latvijā iznāca 1944. g. vasarā un līdz lasītājiem pa lielākai daļai nenokļuva.

Pieprasiet grāmatas laikus savā grāmatnīcā. Pasūtinot grāmatas pirms iznākšanas tieši apgādam, tās saņem greznā sējumā par brošētas grāmatas cenu. Bez tam visiem apgāda pastāvīgajiem grāmatu abonentiem rabats, sākot ar 2. pasūtinājumu, uz visām latviešu grāmatām (522)

Meklēju izpalīdzi mājsaimniecībā — pie visa brīva, slimo kase, alga pēc vienošanās. Aina Seibel, Hauenstein Pfalz, Hauptstr. 44, In der Schuhfabrik „C. A. Seibel". (542)

Kur esi tu?

Sardžu vīrs, 28. g. v. vēlas nopietnā precības nolūkā iepazīties ar tautieti līdz 30 g. v. Lūdz rakstīt (ar foto) uz of. Nr. 539 (539)

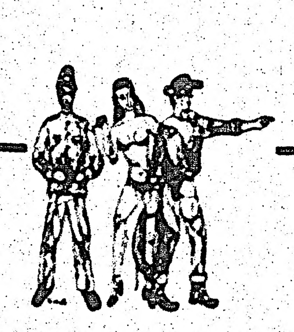

NEKĀ SAUSI AKADEMISKA

nekā atbaidoši skolmeistariska Jūs neatradīsit mūsu jaunajā kursā

ANGĻU UN AMERIKĀŅU VALODA

ikdienas gaitās.

Stāstiņi, anekdoti, dzejoļi, dialogi, asprātīgi vingrinājumi, zīmējumi mācīšanos padara vieglu, interesantu, patīkamu.

Iznākusi 2. burtnīca.

Saturā tā ir vēl bagātāka par pirmo, kas saņēmusi lieliskas atsauksmes. Jauniem abonentiem izsūtīsim 1. un 2. burtnīcu nekavējoties, pārējās tūliņ pēc to iznākšanas (apm. pa 2 mēn. reizi).

Neaizmirsīsim: A. Poginas-Eiches kundze kursu sastādījusi speciāli latviešu trimdiniekiem pēc modernākajiem valodas mācīšanās principiem. Neviens cits mācību līdzeklis to efektīvi aizstāt nevar.

Kā pasūtināt?

ASV un Kanadā: sūtot Dol. 3.— tieši apgādam vai pārstāvjiem: Mr. J. Porietis, 600, Tremont St., Boston, Mass., vai Laika grāmatu nodaļai, vai Mr. V. Ziediņš, 92, Morse St., Toronto, Ont.
Anglijā: sūtot Šil. 20/— Mr. E. Alksnis, 72, Queensborough Terrace, London W 2.
Austrālijā: sūtot A. šil. 24/6 Mr J. Strautiņš, 12, Seventh Avenue, Alberton, S. A.
Vācijā: sūtot DM 11,50 Mr. Diķis (23) Hahn in Oldenb., Postfach
Zviedrijā: iemaksājot Kr. 14.— apgāda pasta tek. lēsē 450582.
No citām valstīm pieprasiet tieši apgādam; norādīsim, kur abonements kārtojams.

Garvarg, 11, I, Stockholm, Sweden
(525)

DAUGAVA

KALENDĀRI 1952. gadam

MANTNIEKA APGĀDA
GADA GRĀMATA,
ar plašu un vērtīgu saturu. Cena DM 4,—

APGĀDA „GAUJA"
PIEZĪMJU KALENDĀRS,
glīti iesiets, ērtā kabatas formātā.
Cena DM 1,80

O. DIĶA
SIENAS KALENDĀRS
ar Latvijas skatiem. Cena DM 1,75

ED. ALAIŅA
TĒVIJAS KALENDĀRS,
ar interesantu saturu. Cena DM 1,50

Kalendāri dabūjami visās grāmatnīcās
un
Vācijā: M. Diķis,
(23) Hahn, i. Oldb, Postfach.
A.S.V.: O. Diķis,
R. 5. Chillicothe, Ohio.
(537)

Ziemsvētku un Jaungada

KARTĪTES

ar la ku uzrakstu lēti dabūjamas. Vairumā par DM 0,16 gab. Pasta izdev. sedzu pats.
Adrese:
Foto — A. RUSIŅŠ,
Staatl. Wohnheim Bl. C — 24,
(14a) Heidenheim/Brenz.
(535)

J. JAUNSUDRABIŅA

BALTO GRĀMATU

ar pilnu tiesību varam dēvēt par latviešu bībeli. Tā būs vērtīgākā Ziemsvētku dāvana.

	DM
Baltā grāmata I	7.—
Baltā grāmata II	8.50
Baltās grāmatas kopsējums, grezni ies.	18.30
E. Virza, Straumēni	4.75
V. Bērtiņa, Mājas cepumi	4.90
V. Bērtiņa, Pavāru grāmata, Praktiskās virtuves un Mājas cepumi kopsējums	10.—
Tēvijas Kalendārs 1952. g.	1.50

Ed. Alainis,
(13b) Memmingerberg, Postlagernd.
Germany.
(523)

STRĀDNIEKI un AMATNIEKI

18—50 g. v. var pieteikties darba rotā pie amerikāņu armijas. Rota novietota Kaizerslauternā — barakās. Lūgumi ar policijas un ārsta atsauksmi adresējami: Capt. T. Kāikliņš, 8850, Labor Service Co., Kaiserslautern 2, Abholfach 394. (517)

Meklēju

Asūnes pag. Posovo ciema iedzīvotājus. Lūdzu rakstīt: Sophie Braufers, (22a) Duisburg-Huckingen, Albertus Magnusstr. 33. (531)

Emiliju Kanleri

meklē Ede Āgens, (13b) Berchtesgaden, Insula 4—7 (530)

Tumšmate

vēlas nop. prec. nol. sarakstīties ar kungiem no 37—45 g. v. Vislabāk ar Kanadā dzīvojošiem. Tev jābūt zilām acīm, mūžīgi jaunam, gudram, stingram un mīļam. Ofert. š. av. kant. Ilgai. (529)

Ziemsvētkos

LASIET UN DĀVINIET
LABĀS DAUGAVAS GRĀMATAS

Veronika Strēlerte

GAISMAS TUKSNEŠI

Šai jaunajā krājumā Strēlertes dzeja kļuvusi vēl tīrāka, caurspīdīgāka, vēl smalkāk kalta.

Broš.: Šil. 11/3, A. šil. 14/—, DM 6.50, Kr. 8.—
Ies.: Šil. 15/6, A. šil. 19/3, DM 9.20, Kr. 11.—

Andrē Žids

SIEVU SKOLA

Kāda ģimenes drāma, kas norisinās 20. gados un kas atklājas lasītājam 3 dienasgrāmatās, ko rakstījuši vīrs, sieva un meita.

Broš.: Šil. 13/3, A. šil. 16,9, DM 7.90 Kr. 9.—
Ies.: Šil. 18/—, A. šil. 22/—, DM 10.40, Kr. 12.—

Ēriks Adamsons

SAPŅU PĪPE

Tā ir neikdienišķa grāmata, kur lietu vienīgā mērauklа ir skaistums, kur autors pārvērtis par skaistumu visu, kam pieskāries.

Broš.: Šil. 10/3, A. šil. 12/9, DM 6.—, Kr. 7.20
Ies.: Šil. 14/3, A. šil. 18/—, DM 8.50, Kr. 10.20

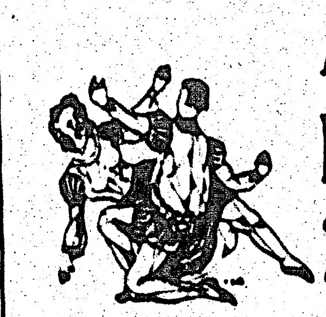

Hermanis Hese

NARCISS UN ZELTAMUTE

Šis vācu lielā rakstnieka un Nobela prēmijas laureāta darbs lasāms kā visraibākais avantūru romāns, bet tā augstā literārā vērtība ar to nemazinās.

Broš.: Šil. 13/3, A. šil. 16.9, DM 7.90 Kr. 9.—
Ies.: Šil. 18/—, A. šil. 22/—, DM 10.40, Kr. 12.—

Kārlis Zariņš

DRĀMAS IKDIENĀ

Ar vērīga portretista aci autors skatās pasaulē, un viņa tipu galerija, reizē reljefa un smalki stilistiski iezīmēta, atmirdz šai pirmajā stāstu un noveļu kopojumā.

Broš. Šil. 14/6, A. šil. 21/—, DM 10.—, Kr. 11.50
Ies. Šil. 21/—, A. šil. 26/—, DM 12.50, Kr. 14.50

Gustavs Flobērs

BOVARĪ KUNDZE

Tas ir viens no lielākajiem klasiskajiem romāniem pasaulē, kas tagad pieejams arī latviešu lasītājiem.

Broš.: Šil. 18/—, A. šil. 22/—, DM 10.50, Kr. 12.50
Ies.: Šil. 22/3, A. šil. 27/—, DM 12.—, Kr. 15.50

Jānis Veselis

DIENAS KRUSTS

Mierīgā ziemas diena Rīgā iesākas ar smagas liktenības nojautām, un līdz vakaram divu jauniešu jūnības traģiskā, nepastāvīgā mīlestība sakāpināta līdz traģēdijai.

Broš.: Šil. 11/9, A. šil. 14/10, DM 7.10, Kr. 7.80

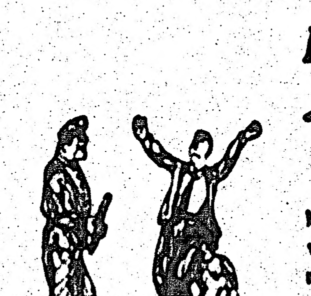

Džordžs Orvels

1984

Mūsdienu ievērojamākais utopiskais romāns, kas divos gados sasniedzis miljonu tirāžus. Pravietiska nākotnes aina. Tāda būs pasaule pēc 30 gadiem, ja lietu gaitā neiestāsies pēkšņs lūzums.

Broš.: Šil. 13/3, A. šil. 16.9, DM 7.90 Kr. 9.—
Ies.: Šil. 18/—, A. šil. 22/—, DM 10.40, Kr. 12.—

Pieprasiet savam grāmatu piegādātājam; ja tam nav krājumā, vai Jūsu pieprasījums paliek bez atbildes, rakstiet tieši apgādam.

(524)

DAUGAVA Gervargatan 11, I Stockholm, Sweden

Iznākusi

MANTNIEKA APGĀDA

GADA GRĀMATA 1952. GADAM

Artura Bērziņa redakcijā

Plašākais Latvijas sūtniecību, konsulātu, latviešu organizāciju, draudžu un personu saraksts ar apm. 500 adresēm visā pasaulē.

Prof. Dr. I. Slaucītāja raksts par pētījumiem un piedzīvojumiem Antarktidā, piedaloties Argentīnas valdības rīkotā ekspedicijā, ar autora uzņēmumu reprodukcijām tekstā.

Atzīmējot apgāda pastāvīgā līdzstrādnieka rakstnieka J. Jaunsudrabiņa 75. dzimšanas dienu — pielikumā rakstnieka portrets uz krīta papīra.

GADA GRĀMATA satur 192 lp.

Cena: DM 4.—; Kr. 5.50; Dol. 1.—; Šil. 7/9; A. šil. 9/3.

Mantnieka apgāds, Briselē, 44, rue Van Eyck.

Pārstāvji Vācijā:
Galvenais pārstāvis A. ŠILDE, Stuttgart-Bad Cannstatt, Normannstr. 6—15.
(535)

Padomija pastiprina masu militarizāciju

Kā zināms, Pad. savienībā līdz šim pastāvēja 3 masu organizācijas iedzīvotāju militārai apmācībai. Tās saucās saīsināti Dosarm, Dosav, Dosflot — brīvprātīgās palīdzības organizācijas armijai, aviācijai un flotei, par kurām savā laikā Latvijā jau plašāk rakstīts. Kā bija lasāms Izvestijas 26. sept. numurā, šīs trīs organizācijas tagad sakausētas vienā — Dosaaf, ko vadīs līdzšinējais Dosarm centrālkomitejas priekšsēdis kopš 1948. g. ģenerālpulkvedis Kuzņecovs. Uzņemoties amatu, Kuzņecovs paskaidrojis, ka „padomju patrioti", piedaloties organizācijas darbā, neatlaidīgi palīdzēšot stiprināt Pad. savienības aizsardzības spējas. Ar apvienošanos esot radīta plašāka materiālā baze un iegūts lielāks militāro speciālistu skaits iedzīvotāju apmācībai. — Tātad Kremlis, blakus savai milzu armijai, censās arī lielāko daļu iedzīvotāju brīvajā laikā izskolot par karavīriem, kamēr jebkāda rietumu bruņošanās, ievērojot šos draudus, top izkliegta par atklātu agresiju.

Aizsardzībai vai...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Pirmais solis bija attiecīgi pārvietot plašus aizsardzības spēkus un iznīcinātāju vienības uz robežapgabaliem. Ar to Pad. savienība praktiski atsakās no tik svarīgu apgabalu iedarbīgas aizstāvēšanas kā Ļeņingradas rajons, Baltijas valstis un Rietumukraina. Toties ar māsveidīgu iznīcinātāju iesaistīšanu kaujās Pad. savienībai būtu iespējams atvairīt bumbvedēju uzbrukumus rūpniecības centriem ne tikai rietumos vai dienvidos, bet arī pārējos uzlidojumu virzienos.

Aviācijas atvaires spēku koncentrācijai sekoja centrālās armiju grupas izveidošana no spēcīgākajām un vislabāk apbruņotajām padomju izlases vienībām, kuru uzdevums kara gadījumā būtu nodrošināt kara rūpniecības joslu pret sauszemes karaspēka uzbrukumiem no Eiropas, Mazāzijas vai pat Āzijas. Centrālā armiju grupa izvietota milzīgajā „dzelzs trijstūrī" starp Tulu, Ufu un Saratovu, neatkarīgi no pastāvošiem kara pārvaldes apgabaliem. Pēc rietumvalstu ziņu aģentūru vērtējumiem tā sastāv no 42—45 divīzijām. Bez ļoti spēcīgiem tanku un motorizēto vienību koncentrējumiem še stacionētie spēki ietver arī citus sevišķus pastiprinājumus, kā 7 no 9 gaisa desanta divīzijām, vairākas jaunas artilerijas un raķešmetēju divīzijas, 110—120 iznīcinātāju eskadriļu, kuru smagumcentrs līdz 1950. g. rudenim bija Baltijā, 3 MVD divīzijas uc. Izveidots arī plašs apgādes un transporta tīkls. Šim un citiem uzdevumiem centrālās kaujas grupas organizācijā plaši piesaistīti arī Pad. savienībā paturētie vācu virsnieki.

Rietumvalstīm vislielākās rūpes sagādā fakts, ka ofensīvajā plāksnē, mazliet pārvietojot spēkus, Žukova jaunā armiju grupa ar milzu triecienspēku varētu vērsties tikpat labi pret Vidējiem austrumiem (tā domā Atlantika pakta bruņoto spēku aprindās), Indiju un Pakistanu, vai arī — Rietumeiropu. Tādēļ jau varbūtēja kara pirmajā fazē rietumvalstīm būtu jātur gatavībā spēcīgas rezerves, kādu pašlaik nav.

Žukova plāni joprojām tīti tādā pat noslēpumainības plīvurā, kā savā laikā viņa paša liktenis, un par viņa armiju grupas uzdevumiem rietumu valstīm ir tikai minējumi. ASV armijas štāba šefa ģen. Kollina uzskats ir, ka, par spīti dzelzs trijstūra acīmredzami defensīvajam raksturam, krievi ļoti drīz sāks preventīvkaru. Tādā gadījumā Žukova armiju grupu vispirms izmantos triecienam Vidējos austrumos.

TĒVOCIS SAMS UN SPĀNIJA
AIZ SPĀŅU PRIEKŠKARA

Francija un Lielbritānija: „Ak vecais pavedējs! Cik šausmīgi!"
Der Fortschritt, Esenē

NEDĒĻAS POLITIKA ĪSUMĀ

Adenauera optimisms vainagojies panākumiem — Vēl trešais Višinska „nē" Parizē — Plāni un reālitātes Romā — Naftas himna par godu Musadekam izskanējusi — Koreja pamiera gaidās

BONNA:

Rietumvācijas „lielās dienas" Parīzē nu garām. Ministru prezidents Dr. Adenauers, par spīti opozicijas vadītājam Šumacheram un viņa domu biedriem, ar lepnumu deklarēja, ka viņa optimisms attiecībā uz sarunām ar rietumsabiedrotajiem par okupācijas statūta aizstāšanu tomēr nav bijis bez pamata. Bundeskanclera sarunu rezultātā ar ārlietu ministriem Ečesonu, Idenu un Šumanu atrisināti visi vēl neskaidrie punkti jaunajā līgumā ar Rietumvāciju, kam jāaizstāj okupācijas statūts. Līdz ar to sarunas, kas ilgāku laiku risinājās starp bundeskancleru un triju rietumvalstu augstajiem komisāriem, ar jau notikušo 10. sanāksmi iegājušas jaunā stadijā — formulēt līgumu galīgā veidā. Tā parakstīšana — ne ātrāk kā pirms Ziemsvētkiem — varēs notikt tikai vienlaicīgi ar dažu vēl galīgā veidā neizstrādātu konvenciju parakstīšanu. No tām svarīgākās būtu vienošanās par šķīrējtiesu — strīdus gadījumiem jaunā līguma vai papildu konvenciju interpretācijā un izpildīšanā, vienošanās par ierobežojumiem bruņošanās rūpniecībā, reparāciju uc. jautājumu tālākas kārtošanas nodošanu Bonnas valdībai, tāpat par Rietumvācijā novietotā sabiedroto karaspēka turpmāko juridisko statusu, novietošanu un uzturēšanu. Jaunais vispārējais līgums ar Rietumvāciju varēs stāties spēkā tikai reizē ar vienošanos par Eiropas armiju. — Aizstāvot šādu nokārtojumu, Adenauers uzsvēra, ka sabiedrotie no savas puses dara visu iespējamo brīvības un demokratijas aizstāvēšanai. Tādēļ viņu prasība pēc attiecīgas rīcības arī no Rietumvācijas puses esot pati par sevi saprotama. Parīzes sarunu rezultāti esot Rietumvācijas gadiem ilgo brīvības un līdztiesības centienu vainagojums. Izslēdzot „diktāta miera" iespēju, bet tai pašā laikā atstājot plaši vaļā durvis vienotas un demokratiskas Vācijas radīšanai, Parīzes konference iezīmējot vienīgo drošo ceļu uz mieru Vācijai, Eiropai un visai pasaulei.

PARĪZE:

Padomju delegācijas vadītājs UN kopsapulcē Višinskis jau divas reizes bija kategoriski noraidījis rietumvalstu iesniegtos vispārējās atbruņošanās priekšlikumus. Kādā jaunā runā politiskās komisijas sēdē, kas gan bija mazāk „kareiviska" nekā iepriekšējās, Višinskis pievienoja vēl trešo un, liekas, galīgo padomju „nē". Divu stundu laikā viņš uzskaitīja 12 papildinājumu un korrektūru sabiedroto priekšlikumos, pēc kuru izdarīšanas tie būtu pieņemami arī Pad. savienībai. Praktiski tā bija prasība, lai rietumvalstis savu projektu gandrīz pielīdzinātu Višinska proponētajam padomju „miera plānam", kura galvenie punkti ir beznoteikumu atomieroču aizliegšana un, Drošības padomei (tajā Pad. savienība varētu izlietot savas veto tiesības) pakļauts starptautisks kontroles organs, kam būtu jāpārrauga ASV, Anglijas, Pad. savienības, Francijas un Ķīnas atbruņošanās, kā arī šo valstu bruņoto spēku samazināšana gada laikā par vienu trešdaļu. Višinskis asi uzbruka Atlantika pakta valstīm, kuru galvenie delegāti esot aizbraukuši uz Romu, lai runātu par kara jautājumiem, kamēr apspriedes par mieru esot uzticētas „otrās šķiras delegātiem".

ROMA:

Atlantika pakta 12 valstu pārstāvji, 35 ministri un 400 delegātu, pagājušā nedēļas nogalē piedalījās Atlantika padomes konferences svinīgā atklāšanā Italijas galvaspilsētā. Visas darba sēdes ir slēgtas, tādēļ arī par darba kārtību precīzas informācijas trūkst. Konferences galvenais uzdevums neapšaubāmi tomēr ir apspriesties par to, kā vismaz daļēji realizēt sākotnējos optimistiskos plānus Rietumeiropas aizsardzībai pret varbūtēju padomju agresiju. Militārajā plāksnē izejas punkts apspriedēm un tālākiem plāniem ir Atlantika pakta valstu bruņoto spēku virspavēlnieka ģenerāļa Eizenhauera, saimnieciskajā — Everela Herimena ziņojums. Pēc Eizenhauera pieprasījuma nolēma rūpēties, lai līdz nākošā gada vidum Rietumeiropā kaujas gatavībā būtu vismaz 40 divīziju. Ievērību visā rietumu pasaulē radīja ģenerāļa prasība par Eiropas aizsardzības līnijas izveidošanu tālu austrumos no Reinas un apgalvojums, ka bez vācu piedalīšanās Eiropas ietvaros iedarbīgu aizstāvēšanos nebūtu iespējams noorganizēt. Par galvenajiem iemesliem, kas aizkavējuši Rietumeiropas militārās gatavības izveidošanu, uzskata saimniecisko krizi, kā arī tikai daļēji izpildītos plānus bruņošanās rūpniecībai. — Italijas komūnistu partija, sakarā ar Atlantika padomes konferenci, sarīkoja plašas protesta demonstrācijas.

STRASBURGA:

Eiropas padomes konsultātīvā sapulce — topošais Eiropas parlaments — sācis sava šīgada sēžu perioda otro posmu, kura galvenais uzdevums ir vienoties par kopēju brīvās Eiropas valstu politiku. Jārēķinās gan, ka Anglija un Skandināvijas valstis pagaidām paliks malā. Iepriekšējā nedēļā dažādu Eiropas valstu parlamentārieši bija pārrunājuši savas problēmas ar 14 ASV kongresa locekļiem. Pēdējie atceļā uz mājām devās stipri vīlušies — cerēto konkrēto nākotnes plānu vietā viņiem esot nācies uzklausīt vienīgi daudzās un dažādās grūtības, kas kavē tuvāku un ātrāku Eiropas valstu apvienošanos pēc ASV parauga.

TECHERANA:

Pavadījis 41 dienu Vašingtonā un 4 dienas Kairo, Iranas ministru prezidents Musadeks beidzot atgriezies Teheranā, kur valdības locekļi un plašas ļaužu masas viņu sagaidīja ar ziediem un jau pirms laba laika šim brīdim sakomponēto „naftas himnu". Neskaitāmās vietās Iranas galvaspilsētā Musadekam par godu kāva upura jērus un govis, bet nami bija greznoti apsveikumu un ilga mūža vēlējumu plakātiem „lielajam cīnītājam un austrumu vadonim". Lielā saviļņojumā Musadeks sāka raudāt un gandrīz zaudēja samaņu. Taču nākamajā dienā viņš ziņoja šacham un pēc tam parlamentam par Vašingtonas apspriežu rezultātiem, no kuriem pēc viņa domām svarīgākie ir personīgā kontakta uzņemšana ar ASV prezidentu Trumenu, kā arī pasaules un importa-eksporta bankas aprindām. Tagad pastāvot labas cerības no šiem avotiem iegūt aizdevumus Iranas finanču krizes pārvarēšanai. Iranas parlamenta abas palātas izteikušas Musadekam uzticību. Paklausot premjēra aicinājumam, senāts noraidījis apakšnama ierosinājumu atlikt par trim nedēļām drīzumā paredzētās jaunās vēlēšanas, lai nedotu „britu aģentiem laiku sagatavoties pastāvošās iekārtas gāšanai".

KOREJA:

Pēc nedēļām ilgām sarunām neitralizētajā Viduskorejas ciemā Panmundžomā UN un komūnistu spēku sarunvedējiem beidzot izdevies panākt pilnīgu vienošanos par pašreizējam frontes stāvoklim atbilstošu pagaidu demarkācijas līniju. Pamiera delegāciju pilnais sastāvs to apstiprināja, lai pēc tam ķertos pie nākošajiem darba kārtības punktiem — slēdzamā pamiera kontroles un gūstekņu apmaiņas. Ja visus pārējos jautājumus izdosies atrisināt 30 dienu laikā, pamiers stāsies spēkā. Piemērojot pašreizējo demarkācijas līniju jaunākajām pārmaiņām frontē, tā kļūtu par 4 km platu demilitārizēto joslu. Tā cerības uz pamieru Korejā Ziemsvētkos ir gluži reālas, bet kara darbība praktiski var izbeigties jau šajās dienās.

G. G.

Tiesā par žīdu šaušanu Rīgā

Hamburgas zvērināto tiesā nupat par šausmu darbiem Rīgas geto nācās atbildēt 4 vācu SS vīriem un Gestapo ierēdņiem. Galvenais apsūdzētais Zeks, kam inkriminē desmitkāršu slepkavību, darbojoties par žīdu darbu nometnes vadītāju Jumpravmuižā, neatzinās par vainīgu žīdu šaušanā. Bergedorfas tiesa viņu jau bija nosodījusi ar 10 g. cietuma.

VĒL NAV PAR VĒLU!

Kas reiz redzējis un lasījis vienu Daugavas grāmatu klūba grāmatu, tas vēlas arī pārējās. Izrādās, ka liela daļa DGK dalībnieku grib pasūtināt visas desmit, bet ne visiem iespējams par tām samaksāt uzreiz. Ievērojot daudzos lūgumus, iemaksu termiņi tagad pagarināti

līdz 1951. g. 17. decembrim

BOVARI KUNDZEI Dol. 2,60, K. dol. 2,80, Šil. 18/—, A. šil. 22/—, DM 10,50, Kr. 12,50 (iznākusi);

NARCISAM UN ZELTAMUTEI Dol. 2,—, K. dol. 2,10, Šil. 13/3, A. šil. 16/9, DM 7,90, Kr. 9,— (iznākusi);

SIEVU SKOLAI Dol. 2,—, K. dol. 2,10 Šil. 13/3, A. šil. 16/9, DM 7,90, Kr. 9,— (iznākusi);

GAISMAS TUKSNEŠIEM Dol. 2,—, K. dol. 2,10, Šil. 11/3, A. šil. 14/—, DM 6,50, Kr. 8,— (iznākusi);

SAPŅU PĪPEI Dol. 1,80, K. dol. 1,90, Šil. 10/3, A. šil. 12/9, DM 6,—, Kr. 7,20 (iznākusi);

līdz 1952. g. 15. janvārim

MANAI PARADĪZEI Dol. 5,—, Šil. 29/—, A. šil. 36/—, DM 17,—, Kr. 20,—;

JŪRAS VILKIEM Dol. 2,50, K. dol. 2,60, Šil. 14/3, A. šil. 18/—, DM 8,50, Kr. 10,20;

VAKARAM UZ EZERA Dol. 1,80, K. dol. 1,90, Šil. 10/3, A. šil. 12/9, DM 6,— Kr. 7,20;

BARABAM Dol. 1,75, Šil. 10/6, A. šil. 13/3, DM 6,25, Kr. 7,—;

GULIVERA CEĻOJUMIEM Dol. 2,40, Šil. 15/—, A. šil. 19/—, DM 9,—, Kr. 10,50.

(Šīs pēdējās 5 grāmatas iznāk novembra beigās un decembrī.)

Dalībnieki iegūst skaistu sējumu par brošētas grāmatas cenu (augstāk minētās), pasūtinot un iemaksājot izziņotajos termiņos tieši apgādam

DAUGAVA, Garvargatan 11, Stockholm, Sweden,

vai pārstāvjiem:

ASV Mr. J. Porietis, 600, Tremont St., Boston, Mass.,
Laika grāmatu nodaļai, 232—76th Street, Brooklyn 9, New York;
Kanadā Mr. V. Ziediņš, 92, Morse St., Toronto, Ont.;
Anglijā Mrs. V. Alksnis, 5, Park Hill, Richmond, Surrey;
Austrālijā Mr. J. Strautiņš, 12, Seventh Ave., Alberton, S. A.;
Vācijā Mr. M. Dīķis (23) Hahn i. O., Postfach.
(No citām valstīm pieprasiet apgādam, kā kārtojami pieteikumi un maksājumi.)

Par grāmatu kluba dalībnieku, baudot visas kluba priekšrocības (bez kādām saistībām) var kļūt, izdarot pasūtinājumu ar atzīmi DGK, vai vienkārši atrakstot apgādam kartīti.

(526)

DAŽOS VĀRDOS

Sensācionālas tīrīšanas satelītvalstu vadībā pēc ticamām informācijām nesen risinājušās Varšavā un Prāgā. Polijā esot apcietināts pirmais pēckara ministru prezidents Osubka Moravskis un agrākais armijas virspavēlnieks Rola-Žimierskis, bet Prāgā — ministru prezidenta biedrs Rudolfs Slanskis. Pēdējā gadījumā publicēta oficiāla valsts prezidenta Gotvalda deklarācija, ka jauni atklājumi pierādījuši Slanska līdzdalību mēģinājumos graut pastāvošo iekārtu.

Oficiālā apciemojumā Londonā pirmdien ieradīsies Rietumvācijas ministru prezidents Adenauers, lai pārrunātu ar premjēru Čērčilu un citiem valdības locekļiem jautājumus sakarā ar abu valstu jaunajām attieksmēm pēc okupācijas statūta aizstāšanas. Adenaueru vizītē pieņems arī karalis Džordžs VI.

Tito satikšanos ar Degasperi, Italijas ministru prezidentu, šinīs dienās sagaida itaļu laikraksts Il Tempo, apgalvojot, ka bez Triestas jautājuma abi valstsvīri pārrunāšot arī draudzības un neuzbrukšanas paktu abu zemju starpā.

Četru mēnešu cietumsodu par Rietumvācijas valdības apvainošanu kādā Hanoveras cietumā sācis izciest neonacistiskās SRP 2. priekšsēdis Rēmers.

Protestējot pret valdības pasīvitāti komūnistu apkarošanā, no amata atkāpies Iranas policijas šefs ģenerālis Mansurs Masajani.

Atomieroču sauszemes cīņām ASV esot pietiekamā skaitā, un tos jau tuvākā laikā pielietošot, paskaidrojis ASV armijas štāba šefs ģenerālis Kollins.

Bavārijas fēna vētra netikvien smagi ietekmēja iedzīvotāju gara stāvokli, bet arī aizpūta pa gaisu Lutenzē DP nometnes 63 g. v. sargu ar visu sargbūdu, tā kā vīrs bija jāievieto slimnīcā.

Vācu rotaļlietas par 7 milj. DM līdz šim eksportētas uz Angliju, kur sekmīgi konkurē vietējo rūpniecību un solās pat apdraudēt angļu rotaļlietu eksporta tirgus.

„Nemitīgu pasažieru pārskološanu" nodrošinās Vācijas padomju joslas dzelzceļu motorvagonos iebūvējamas radio pārraidāmās ierīces, kas, pretēji līdzšinējiem skaļruņiem, nebūs izslēdzamas.

Par 10 proc. atlīdzību kāda Hamburgas firma apņēmusies izcelt Argilas hercogam Skotijā piederošās bagātības, kas nogrima jūrā pirms 250 gadiem ar kādu spāņu kuģi, eksplodējot pulvera noliktavai. Kuģis atrodas 16 m dziļā ūdenī, zem 9 m biezas dubļu kārtas. 3 milj. mārciņu vērtīgo kravu velti pūlējās izcelt britu flote.

Futbola spēli aizliegušas Jaungvinejas iestādes, jo pēdējā sacīkstē starp Bimi-Bimi un Malarasas vienību bija 12 nonāvēto un 68 ievainotie.

Tabaku kūts pakaišiem nolēmuši izlietot Švābachas apkārtnes zemnieki — tabakas audzētāji, jo cenas pašaudzētai tabakai esot par zemām.

5 milj. vēstuļu gadā vācu pasts nespēj piegādāt adresātiem nepilnīgu adrešu dēļ.

Minchenes šoferis Holcners ieguva amerikāņu iestāžu atļauju pievākt 4 motoru bumbvežu drupas, kas kara laikā nogāzās 2593 m augstā kalnā pie Obersdorfas, un 78 pārgājienos pa kalnu tekām uz muguras nonesa lejā 1750 kg vērtīgu metallu, par iegūto naudu nopirkdams sev gruntsgabalu Minchenē.

Dzīvas čūskas pasta saiņos, draudu vēstules un smirdbumbas vairākām Ziemeļvācijas firmām piesūtījusi slepena organizācija „Organisation Consul", aicinot firmas pārtraukt savus darījumus ar padomju joslu.

Staļina veselība ievērojami pasliktinājusies pēdējā mēneša laikā. To ziņo vairāki Rietumeiropas laikraksti, pēc kāda padomju kontrolkomisijas locekļa informācijas Berlīnē. Staļinam decembrī būs 72. dzimumdiena.

Gandrīz 100.000 vīru zaudējumu līdz šim cietuši ASV karavīri cīņās Korejā. Pēdējais oficiālais skaitlis ir 99.226, no tiem 16.805 kritušie, 70.022 ievainoto, 10.836 bez vēsts pazudušo un 174 gūstā kritušo.

Miera, nevis kara gads būšot 1952., — atbildē amerikāņu žurnāla Collier's speciālizdevumam par 3. pasaules kaŗu žurnālistu fantazijā deklarējis Ilja Erenburgs. Komūnistu miera partizāni visus kara draudus vienkārši likvidēšot.

Pīkam vairs nemaz neatbildēs Rietumvācijas bundesprezidents Heuss, kam austrumjoslas „prezidents" bija piesūtījis jaunu vēstuli ar aicinājumu uz personīgām pārrunām Vācijas vienības jautājumā.

Apakšveļu biedru kartes glabāšanai kā piemērotāko savām biedrēm-sievietēm ieteikusi SED centrālā komiteja. Praksē esot pierādījies, ka ne vienmēr esot iespējams ievērot iepriekšējo rīkojumu — nēsāt biedra kartes krūšu kabatā.

Protestējot no zāles izsoļoja Francijas delegāts, kad UN kopsapulces komisijas sēdē Iraka ierosināja apspriest jautājumu par iekšpolītisko stāvokli zemēs un apgabalos, kas nav patstāvīgi.

Melnās amacones plīvojošiem matiem pēdējā laikā novērotas ķīniešu triecienvienību priekšgalā, uzbrūkot UN pozicijām. Divas no tām pie Jončonas kritušas, bet divas citas padevušās gūstā.

Jauni starpgadījumi Ismailijā risinājās šīs nedēļas sākumā, pēc tam, kad iepriekšējā nedēļā britu vienības bija spiestas uz laiku okupēt pilsētu, jo nemieru rezultātā bija krituši vairāki britu virsnieki un kareivji.

Jaunas zemestrīces Formozā līdz šim jau prasījušas 15 cilvēku dzīvības.

Cīņu par La Prensa, kādreiz iespaidīgāko laikrakstu Dienvidamerikā, kas pēc 6 mēnešu pārtraukuma tagad iznāk Peronam draudzīgā vadībā, nodomājis atsākt laikraksta agrākais izdevējs, iesūdzot Argentīnas valdību tiesā par nelikumīgu atsavināšanu.

Zvejnieku laivā uz Zviedriju no Vācijas austrumjoslas izdevies aizbēgt kādai ģimenei ar divi bērniem. Bēgļi pagaidām novietoti Landskronas cietokšņa citadelē.

Ģenerāļa Eizenhauera atkāpšanos no Atlantika pakta bruņoto spēku virspavēlnieka amata, sakarā ar sagaidāmo kandidēšanu 1952. g. ASV prezidenta vēlēšanās, paredz labi informētas aprindas Romā. Eizenhauera amatu Eiropā pārņemšot ģenerālis Ridžvejs, kas kā UN spēku virspavēlnieks Korejā esot paspējis iegūt gandrīz tādu pašu uzticību Atlantika pakta valstu vadošajās aprindās.

Atkrist no Degolla draud ģenerāļa vadītās franču tautas apvienības plašas aprindas, kas ir ar mieru izbeigt opozīciju un piedalīties valdības kopā ar pārējām pašreizējām koalīcijas partijām.

„Zinātne pierādījusi Dieva esamību," — savā kopš stāšanās amatā nozīmīgākajā runā deklarējis Pāvests Pijs XII.

Ukraiņu nacionālistiem par upuri nesen gandrīz kritis Šleisheimas DP nometnē dzīvojošais ukraiņu brīvības kustības vadonis Gulajs, kas aizstāv neatkarīgas Ukrainas domu padomju federācijas ietvaros.